

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Brigidos Sorokinos,
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

**Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos koncepciniai
pagrindai**

Vadovas: dr. Marius Jakutavičius
Recenzentas: asist. Jūratė Truskaitė

Vilnius 2009

TURINYS

IŽANGA	4
1. APSAUGOS NUO NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS REGLAMENTAVIMAS	7
1.1. Tarptautinė teisė	7
1.2. Europos Sąjungos teisė	11
2. APSAUGOS NUO NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS PRIGIMTIS	15
2.1. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos atsiradimo prielaidos	15
2.2. Įstatymo tikslas	21
2.2.1. Įstatymo saugomi subjektai	21
2.2.1.1 Konkurentų apsauga	22
2.2.1.2. Vartotojų apsauga	23
2.2.1.3. Visuomenės apsauga	28
2.2.2. Apsaugos objektas	29
2.3. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vieta teisės sistemoje	29
2.3.1. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės santykis su deliktų teise	30
2.3.2. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės santykis su kartelių teise	31
2.3.3. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės santykis su intelektinės nuosavybės teise	33
3. APSAUGOS NUO NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS TEISINIO REGULIAVIMO BEI TAIKYMO RIBOS	36
3.1. Veikos, kurios laikomos nesąžininga konkurencija	36
3.2. Interesų, pažeistų nesąžiningos konkurencijos veiksmais, gynimas	43
3.2.1. Reikalavimas susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų ir reikalavimas pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus	44
3.2.2. Reikalavimas pateikti informaciją ir ataskaitą	46
3.2.3. Reikalavimas atlyginti žalą	48
3.2.4. Reikalavimas pripažinti pažeidimo neteisėtumą	51
3.2.5. Neteisėtais veiksmais gauto pelno konfiskavimas	52
3.3. Institucijos, turinčios teisę spręsti ginčus, kylančius iš nesąžiningos konkurencijos teisinių santykių	54
IŠVADOS	57
LITERATŪROS SĄRAŠAS	59

SANTRAUKA.....	64
ZUSAMMENFASSUNG	65

IŽANGA

Konkurencija yra vienas svarbiausių rinkos ekonomikos elementų. Tai galimybė visiems ūkio subjektams laisvai varžytis dėl vartotojo palankumo. Konkurencija yra būtina gerovės ir bet kokios, ne tik ekonominės, laisvės sąlyga, nes tik esant konkurencijai žmonių pastangos nukreipiamos ten, kur jos efektyviausios ir geriausiai pasitarnaujama žmonėms. Konkurenciją riboja patys vartotojai – niekas rinkoje nesivaržo pagal tuos kriterijus, kurie nelemia vartotojo pasirinkimo. Konkuruojama dėl to, kieno prekė bus pigiausia, kokybiškiausia, o ne brangiausia ar reikalaujanti daugiausiai išteklių. Tačiau visus šiuos procesus konkurencija gali užtikrinti ir skatinti tik, kai konkurentai elgiasi sąžiningai. Būtent todėl valstybės konkurencijos politika yra svarbi ir būtina. Kaip kraštutinė priemonė, kovojant su tokiais veiksmais yra apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos institutas. Todėl siekiant apskritai išsiaiškinti, kaip atsirado būtinumas reguliuoti tokius nesąžiningus veiksmus bei šio teisės instituto vystimosi raidą buvo pasirinktos Vokietijos bei Šveicarijos valstybės, turinčios ilgametės konkurencijos teisės tradicijas.

Temos aktualumas. Lietuvoje pirmasis Konkurencijos įstatymas buvo priimtas 1999 m., todėl ši teisės sritis yra pakankamai nauja ir mažai analizuota. Konkurencijos įstatymo nuostatos dėl nesąžiningos konkurencijos nuo to laiko nebuvo nė karto keistos. Būtina pastebėti, kad jos nėra pakankamai aiškios, ir akivaizdu, kad jose vartojamos sąvokos reikalauja papildomo paaiškinimo. Be to, teismų praktika nėra gausi bylų dėl nesąžiningos konkurencijos. Kyla klausimas ar to priežastimi yra nedidelis skaičius tokių pažeidimų, ar teismams nesąžininga konkurencija vis dar yra nauja, neištirta sritimi, ir teisėjai mieliau naudojami kitomis apsaugos rūšimis. Tokia painiava lemia būtinumą išanalizuoti šio instituto esmę, ištakas bei jo suderinamumą su kitomis teisinės apsaugos sritimis. Tyrimas šia tema yra aktualus ir siekiant užtikrinti tinkamą teisės aiškinimą bei taikymą.

Darbo originalumas. Lietuvos teisės doktrinoje yra mažai darbų, kuriuose teisinio mokslinio tyrinėjimo objektas yra apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos. Dažniausiai yra analizuojami atskiri šio teisės instituto aspektai, kaip pavyzdžiui klaidinančios reklamos klausimas, ūkio subjektų klaidinimas, gaminio imitavimas etc. Tačiau stinga darbų apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos kaip tokios esmei atskleisti. Būtent šiame darbe ir bandoma plačiau analizuoti apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos atsiradimo istorines prielaidas, jos prigimtį, apsaugos tikslus bei objektus. Ši tema yra pakankamai plačiai nagrinėjama kitų

Europos valstybių teisės moksle. Tačiau nepaisant šių darbų, atliktas tyrimas yra originalus, nes lyginamos pasirinktų valstybių teisinės sistemos šiuo klausimu, jų panašumai bei skirtumai bei pateikiamas savas vertinimas.

Darbo objektas ir tikslai. Šio darbo tikslas yra pasitelkiant istorinį ir lyginamąjį metodus išnagrinėti, atskleisti bei iliustruoti apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos instituto esmę. Šio tikslo bus siekiama visų pirma, nagrinėjant šio instituto prigimtį, kas yra laikoma apsaugos objektu, kokie yra apsaugos tikslai bei nustatant apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vietą teisės sistemoje. Antra, analizuojamos ir apibendrinamos tarptautinės sutartys, Europos Bendrijos teisės aktai, siekiant atsakyti į klausimą dėl vieningos nesąžiningos konkurencijos reguliavimo egzistavimo (įskaitant ir Europos Bendrijos mastu). Trečia, pasirinkus svarbiausius apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos instituto aspektus, atskleidžiami reguliavimo ypatumai Vokietijoje ir Šveicarijoje palyginus su Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme numatytais taisyklėmis, identifikuojant panašumus ir skirtumus bei įvertinant, ar užsienio valstybių patirtis galėtų būti naudinga Lietuvai. Šios valstybės pasirinktos, kaip turinčios ilgąmetes konkurencijos teisės tradicijas. Vokietijoje susiformavusi apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos doktrina turėjo įtakos apskritai šio instituto vystimosi raidai. Daugelis Europos valstybių perėmė Vokietijos valstybės politiką šioje srityje. Šveicarija pasirinkta, kaip valstybė nepriklausanti Europos Sąjungai, siekiant atskleisti jos reguliavimo ypatumus.

Tyrimo metodai ir šaltiniai. Šio darbo objektas yra nagrinėjamas pasitelkiant istorinį, lyginamąjį bei sisteminių metodus. Lyginamasis metodas yra vienas svarbiausių metodų, panaudotų šiame darbe. Jis naudojamas atliekant atskirų valstybių rašytinės teisės, teisės doktrinos, teismų praktikos lyginamąjį tyrimą. Šio tyrimo metu yra atskleidžiami valstybių skirtumai ir panašumai šioje srityje. Pasitelkus istorinį metodą nagrinėjama apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos istorinė raida, taip pat teisinio reglamentavimo kaita Lietuvoje ir kiekvienoje iš tyrimui pasirinktų užsienio valstybių, atsižvelgiant į tarptautinius bei Europos Sąjungos įsipareigojimus. Sisteminis metodas pasireiškia analizuojant atskirų valstybių įstatymus bei jų santykį, sąsają su kitais teisės aktais, kurie nors ir netiesiogiai, bet prisideda prie sąžiningos konkurencijos užtikrinimo. Pagrindiniai šio tyrimo šaltiniai – Vokietijos ir Šveicarijos apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos įstatymai bei kiti su šiais įstatymais susiję teisės aktai. Kadangi, kaip jau buvo minėta, Lietuvos teisės doktrinoje nėra išsamiai nagrinėtas apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos institutas, rašant darbą daugiausia remtasi užsienio valstybių autorių darbais, iš kurių

pagrindiniai yra Piper Henning, Ohly Ansgar „*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb mit Preisangabenverordnung*“, Baudenbacher Carl „*Lauterkeitsrecht. Kommentar Zum Gesetz den unlauteren Wettbewerb (UWG)*“, Köhler Helmut; Bornkamm Joachim, Hefermehl Wolfgang „*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*“.

1. APSAUGOS NUO NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS REGLAMENTAVIMAS

1.1. Tarptautinė teisė

Tarptautinis nesąžiningos konkurencijos reglamentavimas yra siejamas su trimis pagrindiniais dokumentais: Paryžiaus konvencija¹, PINO pavyzdinės nuostatos² ir TRIPS sutartis³.

Paryžiaus konvencija prisidėjo prie bendro nesąžiningos konkurencijos teisės lygio kilimo ir iš dalies buvo teisės vienodinimo priemonė. Siekiant suprasti Konvencijos indėlį į šį procesą, būtina trumpai aptarti Konvencijos 10bis str. atsiradimo prielaidas bei vystimąsi.

Paryžiaus konvencija buvo pasirašyta 1883 m. vienuolikos valstybių. Bet tik praėjus beveik dvidešimčiai metų po jos pasirašymo, atsirado apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos reglamentavimas. Pradinėje Konvencijos redakcijoje, nors ir nebuvo atskiro straipsnio, reglamentuojančio nesąžiningus komercinius veiksmus, preambulėje deklaruojamas siekis užtikrinti sąžiningą prekybą.

Pirmoji nuostata dėl nesąžiningos konkurencijos įtraukta į Konvenciją numatė reikalavimą valstybėms suteikti kitų Sąjungos valstybių asmenims tokią pačią apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos kaip ir savo nacionaliniams subjektams. Tačiau Konvencija nenumatė, kas apskritai laikoma nesąžininga konkurencija bei neįvardijo nesąžiningos konkurencijos veiksmų draudimo. Kai kurios susitariančios valstybės apskritai savo teisinėje sistemoje nenumatė apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos arba tokia apsauga buvo elementari. Dėl šios priežasties 10bis str. buvo pakeistas, numatant jame Sąjungos valstybių įsipareigojimą suteikti kitų valstybių asmenims efektyvią apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos⁴. 1925 m. 10bis str. papildytas nesąžiningos konkurencijos apibrėžimu. Šiame straipsnyje taip pat pateikiamas pavyzdinis nesąžiningos konkurencijos veiksmų sąrašas⁵.

Konvencijos 10bis str. 3 d. papildomai pažymima, kad draudžiami:

– visi veiksmai, dėl kurių bet kuriuo būdu gali būti supainiotos įmonės, gaminiai arba konkurento pramoninė veikla;

¹ 1883 m. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės apsaugos. Valstybės žinios, 1996, Nr. 75-1796.

² 1996 m. Pavyzdinės apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos nuostatos.

³ 1994 m. Sutartis dėl su prekyba susijusių intelektinės nuosavybės teisių aspektų. Priedas Nr. 1C prie 1994-04-15 Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties. Valstybės žinios, 2001, Nr. 46-1620.

⁴ Dabar galiojančios Paryžiaus konvencijos 10bis str. 1 d.

⁵ Dabar galiojančios Paryžiaus konvencijos 10bis str. 3 d.

– neteisingi teiginiai apie komercinę veiklą, kurie gali diskredituoti įmonės, gaminio reputaciją arba konkurento pramoninę ar prekybinę veiklą;

– nuorodos arba teiginiai, kurie komercinėje veikloje gali suklaidinti visuomenę dėl prekės rūšies, gamybos būdo, savybių, tinkamumo naudojimui arba prekių kiekio.

Šis pateiktas sąrašas yra pavyzdinis, neįvardija visų veiksmų, kurie gali būti laikomi nesąžininga konkurencija šios Konvencijos prasme. Tai kartu parodo Konvencijos narių aiškų požiūrį, kad šitos veikos bet koku atveju turi būti laikomos neteisėtomis.

Konvencijos 10ter str. įpareigojo valstybes numatyti tinkamas teises priemones, leidžiančias veiksmingai užkirsti kelią veiksams, nurodytiems 10bis str., be to, suteikė pramoninkų, gamintojų, komersantų sąjungoms ar susivienijimams teisę kreiptis į teismą ar administracinę valdžią, taip, kaip tai numato sąjungų ar susivienijimų atžvilgiu šalies, kurioje prašoma apsaugos, įstatymai.

Paryžiaus konvencija nesiekta nustatyti visa apimančios vienodos apsaugos ir taip priversti susitariančias valstybes priderinti jų teisės sistemas prie Konvencijos; tarptautinį jos pripažinimą ir sėkmę iš dalies lėmė būtent tai, kad vietoj išsamaus reglamentavimo joje derinamas nacionalinio režimo principas ir daugelyje apsaugos sričių nustatomas mažiausias būtinas apsaugos lygis. Taigi ir Konvencijos 10bis str. 2-3 d. nuostatos vertintinos būtent, kaip Konvencijos numatomas minimalus apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos lygis, kurį susitariančios valstybės turi suteikti kitų Sąjungos valstybių asmenims⁶.

Įgyvendinant Konvencijos nuostatas, dažnai valstybės perimdavo Konvencijos standartus, nacionalinę teisę. Tokiu būdu Konvencija netiesiogiai „įtikino“ daugumą valstybių perimti bent jau Konvencijoje numatytus apsaugos standartus ir savo asmenų atžvilgiu, kad būtų išvengta nacionalinės diskriminacijos. Tokios minimalios apsaugos perėmimas ypatingą reikšmę turėjo pradiniame laikotarpyje, kai kuriose valstybėse apsaugos lygis buvo žemesnis nei Konvencijoje arba apsauga nebuvo suteikta apskritai.

Tačiau, kaip jau buvo minėta, Konvencija didesnę reikšmę turėjo pradiniame laikotarpyje. Vėliau, daugelyje valstybių nesąžiningos konkurencijos teisė pasiekė tokį išsivystymo lygį, jog Konvencijos normos nebėra šios teisės srities vystymo modelis. Todėl šiuo metu Konvencijos nuostatos nebevaidina didelio vaidmens taikant bei vienodinant nesąžiningos konkurencijos teisę.

⁶ JAKUTAVIČIUS, Marius. Tarptautinis nesąžiningos konkurencijos teisės vienodinimas // *Teisė*, 2008, nr. 67, p. 78-80.

Kaip Pasaulio prekybos organizacijos (toliau darbe – PPO) steigimo sutarties priedas buvo pasirašyta TRIPS sutartis. TRIPS sutartis yra viena svarbiausių tarptautinių sutarčių, nustatanti PPO priklausančioms valstybėms intelektinės nuosavybės apsaugos taisykles. TRIPS sutartis sukuria mažiausius būtinus apsaugos standartus, kuriuos PPO narės privalo suteikti kitų šios organizacijos narių asmenims. Be to, TRIPS sutartyje įtvirtinamas jau ne tik nacionalinio režimo principas, kaip Paryžiaus konvencijoje, bet ir palankiausio režimo principas, taip pat numatoma ginčų dėl TRIPS sutartyje numatytų įpareigojimų nevykdymo ir sankcijų už tai skyrimo tvarka⁷.

Priešingai nei Paryžiaus konvencijoje, TRIPS nėra nuostatų, skirtų vien tik apsaugai nuo nesąžiningos konkurencijos reguliuoti. Tačiau joje įtvirtinti kai kurie draudžiami veiksmai, kurių Paryžiaus konvencija neišskyrė 10bis str. 3 d., nors jie taip pat pripažįstami nesąžiningos konkurencijos veiksmais.

Sutarties 22 str. 2 d. numatytas įpareigojimas valstybėms narėms saugoti geografines kilmės nuorodas nuo tokio naudojimo, kuris galėtų pažeisti Paryžiaus konvencijos nuostatas dėl nesąžiningos konkurencijos. Panaši blanketinė nuoroda į Paryžiaus konvencijos 10bis str. randama TRIPS 39 str. 1 d., kuri reguliuoja komercinių paslapčių apsaugą: „Vykdymas įpareigojimą užtikrinti efektyvią apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos, numatytą Paryžiaus konvencijos (1967) 10bis str., narės turi apsaugoti neatskleistą informaciją [...] ir duomenis pateiktus vyriausybėms ar valdžios institucijoms [...]“⁸.

TRIPS 2 str. 1 d. daroma bendrą nuorodą į Konvenciją – nustatoma, kad „Sutarties II, III ir IV dalių atžvilgiu, Narės turi laikytis Paryžiaus konvencijos (1967 m.) 1-12 ir 19 str. reikalavimų“. Tačiau, išskyrus jau minėtas normas, TRIPS sutartis nenumato kitų su nesąžininga konkurencija susijusių taisyklių.

Į klausimą, kodėl buvo atsisakyta plačiau sureguliuoti nesąžiningos konkurencijos sritį, sunku atsakyti. Gali būti, kad viena iš priežasčių yra narių nesuinteresuotumas bendrai sureguliuoti nesąžiningos konkurencijos sritį; be to, pačių valstybių nacionalinės nesąžiningos konkurencijos teisės koncepcijos yra labai skirtingos, kad būtų galima priėti bendro požiūrio į šios srities reguliavimą.

⁷ JAKUTAVIČIUS, Marius. Tarptautinis nesąžiningos konkurencijos teisės vienodinimas. *Teisė*, 2008, nr. 67, p. 83.

⁸ JAKUTAVIČIUS, Marius. Tarptautinis nesąžiningos konkurencijos teisės vienodinimas. *Teisė*, 2008, nr. 67, p. 83, išnaša 22.

Kitas svarbus teisinis dokumentas, priimtas šioje srityje yra 1996 m. PINO paskelbtos 6 str. Pavyzdinės nuostatos (toliau darbe – Nuostatos) bei prie jų taip vadinamos pastabos. Tai pirmasis bandymas viename dokumente išsamiai sureguliuoti nesąžiningos konkurencijos teisės sritį.

Pavyzdinių nuostatų tikslas yra įgyvendinti Paryžiaus konvencijos 10bis str. numatytą įpareigojimą suteikti veiksmingą apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos.

Nuostatų 1 str. (a) p. pateikiamas nesąžiningos konkurencijos apibrėžimas, kuris iš esmės atkartoja Paryžiaus konvencijos 10bis str. 2 d. įtvirtintą apibrėžimą, nesąžiningumo kriterijumi išlaikant, kaip ir Konvencijoje, veiksmų priešingumą „sąžiningai praktikai“. Esmine naujove yra tai, kad kitaip negu Konvencijoje, pagal šį apibrėžimą tiesioginis šalių konkurencijos santykis nėra privaloma sąlyga. Tai siejama su atsižvelgimu į vartotojų apsaugą – tikslu, kuris ne kartą minimas Nuostatų pastabose ir kuris iki tol nebuvo pripažįstamas, kalbant apie Konvencijos 10bis str.⁹.

2 -6 str. įvardijamos konkrečios nesąžiningų konkurencinių veiksmų rūšys, vėliau jas detalizuojant atitinkamo str. dalyse. Pateikiami tokios nesąžiningos konkurencijos veikos: klaidinimo tikimybės sukėlimas, žalos įvaizdžiui ar reputacijai padarymas, neatsižvelgiant ar yra sukeliamas klaidinimas ir ar pasinaudojama reputacija, visuomenės klaidinimas, kito subjekto diskreditavimas, konfidencialios informacijos atskleidimas.

PINO pavyzdinės nuostatos laikomos pavyzdine priemone valstybėms, siekiančioms dar tik suformuoti apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės sritį bei toms, kuriose jau priimti apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos įstatymai, siūlant įvertinti jų atitikimą šiuolaikiniams standartams bei juos tobulinti.

Apibendrinant visus minėtus tarptautinius dokumentus, kaip bandymą suvienodinti nesąžiningos konkurencijos teisę, galime daryti išvadą, kad šis procesas, nors iš pradžių ir davė rezultatų, pamažu sustojo.

Paryžiaus konvencijos 10bis str., nors tuo metu davęs svarų impulsą įstatymų leidybai, šiuo metu nėra toks aktualus, kadangi daugelis valstybių savo nacionalinėje teisės sistemoje jau yra susikūrusios pažangesnę apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos tvarką.

TRIPS, būdama bene aktualiausia ir išsamiausia tarptautinei prekybai sutartis intelektinės nuosavybės apsaugos srityje, apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos reguliuoja tik labai siaurose srityse.

⁹ *Ibid.*, p.85-86.

PINO pavyzdinės nuostatos gali būti laikomos žymiu tarptautinio šios srities vienodinimo žingsniu. Nuostatų taisyklės, įtraukiančios Paryžiaus konvencijos 10bis str. apsaugos standartą, keičiant jį pagal šiandienos teisinio reguliavimo tendencijas ir poreikius, laikytinos pažangiausiomis nesąžiningos konkurencijos teisės raidos gairėmis valstybėms, palyginti su Paryžiaus konvencijos ar TRIPS sutarties nuostatomis¹⁰.

Tačiau iki šiol vykęs apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės vienodinimas buvo nepalyginti mažiau sėkmingas ir efektyvus negu pavyzdžiui kitose intelektinės nuosavybės srityse. Tokio nerezultatyvumo priežastys gali būti labai įvairios: pačių valstybių nenoras unifikuoti šią teisės sritį, nesąžiningos konkurencijos modelių skirtingose valstybėse įvairovė bei valstybių negebėjimas rasti bendro susitarimo, o taip pat pats nesąžiningos konkurencijos teisės neapibrėžtumas ir sudėtingumas.

1.2. Europos Sąjungos teisė

Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vienodinimas vyksta taip pat ir Bendrijos lygmeniu. Vienodinančių Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktų sistemą sudaro pirminės ir antrinės teisės aktai.

Prie pirminių teisės aktų priskiriama Europos Bendrijos steigimo sutartis¹¹. Ši sutartis, kalbant apie konkurencijos teisę bendrąja prasme, reguliuoja iš esmės tik kartelių teisės sritį¹². Net EB Sutarties 3 str. 1 d. (g) p., kuris įpareigoja įtvirtinti sistemą, užtikrinančią kad „konkurencija vidaus rinkoje nebūtų iškreipta“, visų pirma, turi omeny kartelių teisę. Tačiau atsižvelgiant į glaudų kartelių teisės ir nesąžiningos konkurencijos santykį, šis 3 str. 1 d. (g) p. numatytas uždavinys yra taip pat ir sąžiningą konkurenciją rinkoje užtikrinančios teisės srities tikslas. Toks aiškinimas taip pat išplaukia iš EB Sutarties Preambulės 4 p., kuriame nurodoma valstybių pareiga užtikrinti sąžiningą konkurenciją¹³. Kitų tiesioginių su nesąžininga konkurencija susijusių nuostatų EB sutartyje nerandame. Tačiau apsaugai nuo nesąžiningos konkurencijos reikšmingos ir kitos normos, kurios netiesioginis tikslas yra

¹⁰ *Ibid.*, p.88.

¹¹ Valstybės žinios, 2004, Nr. 2-2; toliau – EB Sutartis.

¹² Kartelių teisės terminas darbe bus naudojamas teisei, draudžiančiai konkurenciją ribojančius susitarimus, piktnaudžiavimą dominuojančią padėtimi, apibūdinti. Plačiau darbo 2.3.2. d.

¹³ *Cit.* „...SUVOKDAMI, kad šalinant esamas kliūtis reikia imtis suderintų veiksmų patvariai plėtrai, subalansuotai prekybai ir sąžiningai konkurencijai užtikrinti...”.

sąžiningos konkurencijos užtikrinimas, pavyzdžiui nuostatos dėl draudimo diskriminuoti, dėl laisvo prekių, paslaugų judėjimo.

Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vienodinimas EB teisėje vyksta dvejomis kryptimis, siekiant pašalinti sukurti bendrą rinką trukdančias kliūtis. Pirmoji kryptis yra harmonizavimas. EB mastu yra išleidžiamos direktyvos ir reglamentai, kurie turėtų prisidėti prie vieningos sistemos sukūrimo. Ši kryptis apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės srityje ilgą laiką nebuvo rezultatyvi. Nesąžiningos konkurencijos sritis buvo reguliuojama fragmentiškai, siekiant pirmiausia kitų, o ne sąžiningos konkurencijos užtikrinimo tikslų. Tačiau paskutiniu metu, ypač priėmus 2005 m. Direktyvą dėl nesąžiningos komercinės praktikos¹⁴, harmonizavimas antrinės teisės pagalba suaktyvėjo.

Antroji kryptis – skirtingų teisinių sistemų tarpusavio pripažinimas. Nors valstybės narės pripažįsta skirtingų teisinių sistemų egzistavimą, jos bendrai draudžia tam tikrus bendros rinkos ribojimus. Ši strategija įgyvendinama dvių instrumentų pagalba: a) nacionalinių apribojimų, susijusių su valstybės ribas peržengiančia prekyba, kontrolė, kaip kriterijų pasirenkant pirminę EB teisę, o būtent EB sutartyje įtvirtintų laisvių atžvilgiu; b) kilmės principo nustatymas antrinės teisės pagalba¹⁵.

Harmonizavimą antrinės teisės pagalba tiksliausiai apibūdina pasakymas, kad „tai, kas buvo pasiekta šioje srityje, buvo dažnai daroma ne turint tikslą suvienodinti apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos, bet į kitą nukreiptomis pastangomis“¹⁶. Dažniausiai tai buvo direktyvos, skirtos vartotojų interesams apsaugoti. Tarp paminėtinų: 1984 m. direktyva dėl klaidinančios reklamos¹⁷, kuri papildyta 1997 m. direktyva dėl lyginamosios reklamos¹⁸ ir pakeista 2006 m. direktyva dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos¹⁹, 1989 m. direktyva

¹⁴ 2005-05-11 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos verslo įmonių komercinės praktikos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje, pakeičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB ir 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 (OL 2005 L 149, p.22).

¹⁵ PIPER, Henning; OHLY, Ansgar. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb mit Preisangabenverordnung*. 4. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2006 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-01-09]. Prieiga per internetą <<http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/PiOhKoUWG/Buch/cont/PiOhKoUWG.Buch.Titel.htm>>.

¹⁶ SCHRICKER, G. Twenty – Five Years of Protection Against Unfair Competition. IIC, 1995, p. 795; cit. JAKUTAVIČIUS, Marius. *Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, p. 65.

¹⁷ 1984-09-10 Tarybos direktyvos 84/450/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų dėl klaidinančios reklamos suderinimo (OL 1984 L 250, p. 17).

¹⁸ 1997-10-06 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/55/EB, iš dalies pakeičianti Direktyvą 84/450/EEB dėl klaidinančios reklamos, kad būtų įtraukta lyginamoji reklama (OL 1997 L 290, p. 18).

¹⁹ 2006-12-12 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos (OL 2006 L 376, p. 21).

dėl televizijos programų transliavimo²⁰, 1992 m. direktyva dėl žmonėms skirtų vaistų reklamos²¹, 1993 m. direktyva dėl duomenų apsaugos²², 1997 m. direktyva dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis²³, 1998 m. direktyva dėl draudimų ginant vartotojų interesus²⁴, 2000 m. direktyva dėl elektroninės komercijos²⁵, 2000 m. direktyva dėl maisto produktų reklamos²⁶, 2003 m. direktyva dėl tabako reklamos²⁷ bei viena svarbiausių 2005 m. direktyva dėl nesąžiningos komercinės praktikos.

Šis sąrašas direktyvų negali būti laikomas išsamiu. Visos minėtos direktyvos yra skirtos tam tikrai konkrečiai sričiai reguliuoti, ir tik netiesiogiai prisidėjo prie apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vienodinimo. Išimtį sudaro tik Direktyva dėl nesąžiningos komercinės praktikos. Iš karto tenka pastebėti, kad pagrindinis direktyvos tikslas užtikrinti aukštą vartotojų interesų apsaugą, todėl ji nesukuria bendro, viso apimančio teisinio pagrindo nesąžiningos konkurencijos vienodinimui.

Direktyvos uždavinys yra suderinti valstybių narių įstatymus dėl nesąžiningos komercinės veiklos, įskaitant nesąžiningą reklamą, tiesiogiai pažeidžiančios ekonominius vartotojų interesus ir tuo pačių netiesiogiai – konkurentų ekonominius interesus.

Nesąžininga komercinė veikla – tai komercinė veikla, kuri iškreipia vartotojų ekonominių elgesį, yra agresyvi ar klaidinanti. Direktyvoje yra išdėstyti klaidinančios ir agresyvios komercinės veiklos apibrėžimai, pateikiamas šių veiklų, kurios yra draudžiamos ES valstybėse narėse, sąrašas. Pavyzdžiui, agresyvia veikla bus laikoma, jei vartotojas yra agresyviai skatinamas įsigyti produktą, kurio jam šiuo metu nereikia, klaidinančia – kai pardavėjas ar platintojas siūlo įsigyti produktą, kuris panašus į tam tikro gamintojo produktą, nors taip nėra, arba apgaulingai teigia, kad produktas gali išgydyti ligas ir pan.

Akivaizdu, kad tam tikros nuostatos, susijusios su nesąžiningos veiklos draudimu, galiojo ir iki Direktyvos įsigaliojimo, tačiau dauguma Direktyvoje numatytų reikalavimų

²⁰ 1989-10-03 Tarybos direktyva 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo (OL 1992 L 298, p. 23).

²¹ 1992-03-31 Tarybos direktyva 92/28/EEB dėl žmonėms skirtų vaistų reklamos (OL 1992 L 113, p. 13).

²² 1995-10-24 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL 1995 L 281, p. 31).

²³ 1997-05-20 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis (OL 1997 L 144, p. 19).

²⁴ 1998-05-19 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/27/EB dėl draudimų ginant vartotojų interesus (OL 1998 L 166, p. 51).

²⁵ 2000-06-08 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (OL 2000 L 178/1, p. 1).

²⁶ 2000-03-20 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su maisto produktų ženklavimu, pateikimu ir reklamavimu, derinimo (OL 2000 L 109, p. 29).

²⁷ 2003-05-26 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/33/EB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių tabako produktų reklamą ir rėmimą, suderinimo (OL 2003 L 52, p. 16).

nebuvo reglamentuoti. Ši Direktyva yra labai svarbi nesąžiningos konkurencijos teisės srities harmonizavimui, tačiau ji neturi pirmenybės kitų direktyvų atžvilgiu, jų nesisteminama²⁸, todėl kaip ir iki jos įsigaliojimo nesąžiningos konkurencijos vienodinimas vyksta atskirų direktyvų, reglamentuojančių atskirus nesąžiningos konkurencijos aspektus, pagalba.

Apibendrinant galime teigti, kad apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vienodinimas Bendrijos mastu buvo rezultatyvesnis nei tarptautiniu. Aišku, nebuvo sukurta vieninga sistema, tačiau dažniausiai per vartotojų teisių apsaugai skirtas direktyvas ši sritis palaipsniui įgijo bendresnę vaizdą.

²⁸ JAKUTAVIČIUS, Marius. *Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, p. 67.

2. APSAUGOS NUO NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS PRIGIMTIS

2.1. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos atsiradimo prielaidos

Iki XIX amžiaus nebuvo aiškaus teisinio reguliavimo santykiuose tarp rinkos partnerių prekių ir paslaugų mainuose. Be abejonės konkurencija, kaip žmonių bendro gyvenimo reiškinyje egzistavo, tačiau iki to laiko kol santykiai, palyginus su šiandien susiklostančiais, nebuvo sudėtingi, pakako ir tam tikro bendro pobūdžio reguliavimo, apribojimų tam tikroms ekonominėms sritims (gildijoms, cechams), siekiant užkirsti kelią nepageidautinai konkurencijai. Tik XIX a. Prūsijos reformos (1812 m.) arba kitaip dar vadinamos Šteino ir Hardenbergo reformos pasėkoje, kurios tikslas buvo valstybės valdymo, socialinės sistemos pakeitimas, valstiečių negalėjimo paveldėti panaikinimas, žlugo merkantilizmas ir cechų viešpatavimas. Cechų privilegijos bei teisės tuo metu jau neatitiko gyvenimo sąlygų permainų. Nuo to laiko, kai mokslas, technika, prekyba ir verslas padarė žymią ekonominę pažangą, santykiai tarp to meto verslininkų sudėtingėjo, kas sąlygojo konkurencijos koncentraciją bei augančią prekių ir paslaugų paklausą.

Kaip atsakas į besikeičiančias gyvenimo sąlygas ir naujus ekonominius faktus, Vokietijoje antroje XIX a. pusėje susiformavo laipsniškai prie vieningos konkurencijos santykių reguliavimo artėjanti tvarka. Esminė tokios tvarkos sąlyga, įtvirtinta Verslo ir pramonės kodekse (vok. – *Gewerbeordnung*) buvo pramonės laisvės principas, kuris „atidarė vartus“ konkurencijos veiksnių laisvės idėjai, bei jos reikšmingumui²⁹.

Tolimesni žingsniai apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos link buvo 1874 m. priimtas Prekių ženklų apsaugos įstatymas (vok. – *Markenschutzgesetz*) bei jį pakeičiantis 1894 m. priimtas Prekių žymenų įstatymas (vok. – *Warenzeichengesetz*).

Prekių žymenų įstatymas buvo nesąžiningos konkurencijos teisės raidos pagrindu, tačiau akivaizdu, kad tokio reguliavimo nepakako. Todėl tai lėmė įstatymo leidėjo intervenciją, kurios rezultatas – pirmasis kovai su nesąžininga konkurencija skirtas įstatymas³⁰, priimtas 1896 m.

²⁹ PIPER, Hennig; OHLY, Ansgar. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb mit Preisangabenverordnung Kommentar*. 4. Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2006 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-01-09]. Prieiga per internetą

<<http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/PiOhKoUWG/Buch/cont/PiOhKoUWG.Buch.Titel.htm>>.

³⁰ Vok. – *Gesetz zur Bekämpfung des unlauteren Wettbewerbs*, priimtas 1896-05-27.

Šio įstatymo tikslas buvo konkurentų apsauga nuo tam tikrų nesąžiningos konkurencijos pasireiškimo formų. Pagrindine šio įstatymo naujove buvo šio įstatymo 1 str. įtvirtinta bendro pobūdžio sąlyga dėl klaidinimo (dabar galiojančio įstatymo 5 str.). Šis įstatymas nesukūrė išsamaus konkurencijos teisės reguliavimo ir jo taikymo sritis apsiribojo tam tikromis atskiromis pažeidimų grupėmis, kaip „juodinimas“, komercinis šmeižtas, neteisėtas svetimo žymens naudojimas, komercinės paslapties atskleidimas. Praktikoje teismai susidurdavo su tokiomis situacijomis, kurios nebuvo reguliuojamos įstatymo, tačiau savo esme akivaizdžiai darė žalos. Todėl, įsigaliojus 1900 m. Vokietijos civiliniam kodeksui tam tikrais nesąžiningos konkurencijos veiksmais sukeltai žalai atlyginti teismai taikė Civilinio kodekso 826 str.³¹, 823 str.³²

Tačiau ir šios nuostatos neišsprendė teisinės problemos: Civilinio kodekso 826 str. buvo galima taikyti tik kai priešingi geriems papročiams veiksmai buvo atliekami tyčia, be to tyčia turėjo apimti ir žalingų padarinių atsiradimą; 823 str. reglamentavo žalos atlyginimą tik jame išvardytų vertybių bei *teisių* pažeidimo atvejais³³ – teisės šiuo atveju nebuvo suprantamos, kaip konkurentų interesai. Įstatymų leidėjas buvo priverstas keisti esančią teisinę situaciją, priimdamas 1909 m. naują įstatymą prieš nesąžiningą konkurenciją (vok. – *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb*).

Šiame įstatyme 1 str. įstatymo leidėjas įtvirtino bendro pobūdžio sąlygą, kuri skambėjo taip: „Tam, kas komerciniuose santykiuose atlieka konkurencinius veiksmus, prieštaraujančius geriems papročiams, gali būti pareikštas reikalavimas susilaikyti nuo tokių veiksmų atlikimo ir atlyginti padarytą žalą“. „Gerų papročių“ kriterijus nulėmė, kad konkurencijos teisė tapo teismų detalizavimo reikalaujanti teisė. Pats įstatymas nenumatė jokių konkrečių nesąžiningos konkurencijos veiksmų draudimo. Dėl to teismams teko patiems aiškinti bendrąją sąlygą kiekvienos bylos aplinkybių kontekste. Taigi galima teigti, kad to meto nesąžiningos konkurencijos teisė buvo „teisėjų teisė“.

Tiek teismų praktikoje, tiek teisės doktrinoje buvo sukurta išpūdinga konkurencijos taisyklių sistema, kuri ilgainiui vis plėtėsi ir lėmė didelius įstatymo taikymo apimties ir

³¹ Vokietijos civilinio kodekso 826 straipsnis - prieštaraujantis geriems papročiams tyčinis žalos padarymas (vok. – *Sittenwidrige vorsätzliche Schädigung*); šiame straipsnyje numatyta, kad tas, kuris geriems papročiams prieštaraujančiu būdu tyčia kitam sukelia žalą, turi pareigą tą žalą atlyginti.

³² Vokietijos civilinio kodekso 823 straipsnis – žalos atlyginimo pareiga (vok. – *Schadenersatzpflicht*); šiame straipsnyje numatyta, kad tas, kas tyčia arba neatsargiai neteisėtai sukelia žalą kito asmens gyvybei, kūnui, sveikatai, laisvei, nuosavybei ar kitai teisei, yra įpareigotas tokiais veiksmais padarytos žalos atlyginimui.

³³ JAKUTAVIČIUS, Marius. Nesąžiningos konkurencijos teisė: koncepcijų ir doktrinos įvairovė užsienio valstybėse. *Teisė*, 2008, nr. 66 (2), p. 48.

aiškinimo pokyčius. Tai pasakytina ypač apie teisinės apsaugos tikslo aiškinimo pokyčius³⁴. 1909 m. įstatymas, kaip ir 1896 m. siekė išimtinai konkurentų interesų apsaugos. Vartotojų bei visuomenės interesų apsauga nebuvo laikoma pirminiu įstatymo tikslu, bet labiau kaip savaiminiu konkurentų interesų apsaugos padariniu.

Netrukus po įstatymo įsigaliojimo teismų praktikoje galima buvo pastebėti nukrypimo nuo įstatyme įtvirtinto pagrindinio apsaugos tikslo, t.y. konkurentų apsaugos. Vokietijos Federalinis Aukščiausiasis Teismas 1920 m. konstatavo, kad apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos saugo ne tik pavienių konkurentų, bet ir bendrus konkurentų interesus, vartotojų interesus, taip pat visos visuomenės interesą į sąžiningą ir teisėtą konkurenciją³⁵. Tačiau teismų praktikoje bei teisinėje literatūroje išsivysčiusi ne tik konkurentų bet ir vartotojų bei visuomenės apsaugos koncepcija, ilgą laiką nerado vietos norminiuose teisės aktuose.

Turėjo praeiti keli dešimtmečiai kol nuo siauro tik konkurentų interesus saugančio supratimo buvo prieita iki socialiai reikšmingo požiūrio. Nesąžiningos konkurencijos teisė buvo suprantama pirmiausia kaip verslininkų teisė, naudojama komerciniuose santykiuose.

Vėlesnis ir laikytina vienas svarbiausių pokyčių, įvykusių Vokietijos sąžiningos konkurencijos teisėje buvo 2004 m. įstatymo prieš sąžiningą konkurenciją, pakeitusio 1909 m. įstatymą, priėmimas (toliau - VokNKI).

Jau šiuolaikinės sandaros įstatymo 1 straipsnyje deklaruojamas apsaugos tikslas: įstatymiškai įtvirtinama, kad saugomi ne tik konkurentų, bet ir vartotojų ir visos visuomenės interesai (vok. – *Schutzzwecktrias*), o 3 straipsnyje paliktas bendro pobūdžio nesąžiningų veiksmų draudimas, tik vietoje „gerų papročių“ vartojama kita „nesąžiningų veiksmų konkurencijos tikslu“ sąvoka. Kartu įstatymo leidėjas įtvirtino *de minimis* riba, t.y. nesąžiningos konkurencijos veiksmai yra neleistini, jei jie ne tik nežymiai gali pakenkti konkurencijai. Įtvirtinama teismų praktikoje susikaupusi nerašytų nesąžiningos konkurencijos taisyklių sistema, atskirai reglamentuojami 3 specialios sritys: klaidinanti reklama (5 str.), neleistina lyginamoji reklama (6 str.) ir nepageidaujama, įkyri reklama (7 str.).

³⁴ JAKUTAVIČIUS, Marius. Nesąžiningos konkurencijos teisė: koncepcijų ir doktrinos įvairovė užsienio valstybėse. *Teisė*, 2008, nr. 66 (2), p. 49.

³⁵ JAKUTAVIČIUS, Marius. *Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, p. 78.

Paskutinis VokNKI pakeitimas įvyko 2008 m. pabaigoje, kuris yra susijęs su Direktyvos dėl nesąžiningos komercinės praktikos įgyvendinimu³⁶.

Šiek tiek vėliau, tačiau labai panašiai vystėsi apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos kategorija Šveicarijoje.

Nesant specialių teisinių taisyklių, įstatymų leidėjas bei teismai iš pradžių rėmėsi 1811 m. Prievolių teisės³⁷ 50 str. deliktų teise, o tiksliau – dviem pagrindinėmis sąvokomis: sąžiningumo principu (vok. – *Treu und Glauben*) bei asmeninėmis neturtinėmis teisėmis (vok. – *Persönlichkeitsrecht*). Tai buvo laikomas pirmasis teisinis pagrindas, kuriuo remdamiesi teismai galėjo uždrausti nesąžiningus konkurencinius veiksmus. Po Šveicarijos civilinio kodekso suvienodinimo 1911 m., kartu reformuojant ir Prievolių teisę, buvo sukurta speciali teisės norma – 48 str., skirta nesąžiningos konkurencijos teisei, kuri iš esmės kodifikavo iki tol susiformavusią teismų praktiką.

Sąžiningos konkurencijos apsauga, įtvirtinta Prievolių teisės 48 str. koncentravosi ties verslininkų teisinio subjektiškumo apsauga, t.y. šios normos taikymo apimtis buvo per siaura ir nebeatitiko jau praktikoje susiklostančių santykių. Ši norma neapėmė tokio elgesio, kuris neįtakotų verslininkų interesų, bet save esme būtų žalingas. Konkurencijos laisvės pažeidimas, ar žalos vartotojams padarymas nebuvo laikomas nesąžininga konkurencija, suklaidintiems vartotojams nebuvo suteikta teisė pareikšti reikalavimo dėl nesąžiningos konkurencijos. Tokia teise specialios normos pagrindu galėjo pasinaudoti tik konkurentai.

Teismų praktika bandė kūrybiškai užpildyti teisės spragas. Teismai rėmėsi Šveicarijos civilinio kodekso (toliau CK) 28 straipsniu³⁸. Šios normos prasme nesąžiningos konkurencijos deliktas buvo suprantamas kaip ekonominių, asmeninių neturtinių konkurento teisių pažeidimas³⁹.

Teisės stabilumo bei tikrumo prasme reikalingas buvo atskiras įstatymas, kuriame susijungtų iki šiol sukaupta teismų praktika bei nuostatos, numatančios atsakomybę už tokius pažeidimus. Visa ši situacija sąlygojo 1943 m. Įstatymo dėl nesąžiningos konkurencijos atsiradimą, kuris įsigaliojo 1945-03-01⁴⁰.

³⁶ Plačiau darbo 3.1. dalyje.

³⁷ Prievolių teisė (vok. – *Obligationsrecht*; arba *OR*) yra šiuo metu Šveicarijos civilinio kodekso penktoji dalis.

³⁸ Šveicarijos civilinio kodekso 28 straipsnyje nustatyta, kad asmuo, kurio asmeninės neturtinės teisės yra neteisėtai pažeistos, gali kreiptis į teismą dėl apsaugos prieš kiekvieną, kuris dalyvauja pažeidime [3].

³⁹ GUBLER, Andreas. *Der Ausstattungsschutz nach UWG*. Bern: Verlag Stämpfli & CIE AG, 1991, p. 5.

⁴⁰ 1943-09-30 Šveicarijos federalinis įstatymas dėl nesąžiningos konkurencijos (vok. – *Bundesgesetz über den unlauteren Wettbewerb* ar *UWG*).

1943 m. Įstatyme dėl nesąžiningos konkurencijos numatytas bandymas riboti nesąžiningą konkurenciją iš dviejų pusių, iš vienos – bendro pobūdžio sąlygos, iš kitos – pavyzdinio pažeidimų sąrašo pagalba. Įstatymo leidėjo siekis buvo bendro pobūdžio sąlygos pirmame plane įtvirtinimas, o sąrašas turėjo atlikti tik orientacinę, pagalbinę funkciją, kadangi atskirų nesąžiningų konkurencijos veikslių įvardijimas buvo neišsamus ir nesuteikė reikiamos apsaugos.

Atkreiptinas dėmesys į 1 str. įtvirtintą bendro pobūdžio sąlygą: „Nesąžininga konkurencija šio straipsnio prasme laikomas kiekvienas piktnaudžiavimas ekonomine konkurencija, pasinaudojant klaidinančiomis ar kitomis priemonėmis, kurios prieštarauja sąžiningumo principui“. Draudžiamu tapo ne kenkimas konkurentams, o bendrai piktnaudžiavimas konkurencija. Įstatymas saugojo ne tik konkurentų, bet ir visų rinkos dalyvių, įskaitant vartotojų bei visuomenės interesus.

Siekiant įnešti aiškumo įstatymo leidėjas tokią bendrą sąlygą detalizavo konkrečiu nesąžiningos konkurencijos veikslių sąrašu, kuris pagal įstatymo esmę yra sąžiningumo principo (vok. – *Treu und Glauben*) pažeidimo pavyzdys. Tačiau įstatymų leidėjas siekė, kad bendro pobūdžio sąlyga būtų pirmame plane, o pavyzdinis sąrašas negalėjo būti laikomas nei išsamiu, nei baigtiniu. Tam tikri kiti veiksmai arba neveikimas gali būti laikomas įstatymo pažeidimu, net nesant sutapimo su jau išvardintais nesąžiningos konkurencijos veiksmais. Pagrindinis matas visais atvejais turi būti bendro pobūdžio sąlyga.

Šiame įstatyme buvo žengtas dar vienas žingsnis liberalizavimo link, siekiant apsaugoti visuomenės interesus, įstatymas numato teisę vartotojams bei profesiniams ar ekonominiams susivienijimams pareikšti ieškinį. Susivienijimų ieškinio pareiškimo teisės įtvirtinimas buvo grindžiamas iš ekonominės pusės bei tuo, kad nesąžiningos konkurencijos veiksmai turi būti apskūsti teismui ir tais atvejais, kai tiesiogiai neįmanoma nustatyti pavienio subjekto, kurio interesai būtų pažeisti. Tačiau suteikiant tokią teisę, iškart buvo numatytos jos ribos. Tokie susivienijimai galėjo pareikšti ieškinį dėl teisės pažeidžiančių veikslių pašalinimo, dėl tam tikrų veikslių atlikimo ar susilaikymo nuo jų bei dėl teisių pripažinimo su sąlyga, kad tokiais reikalavimais ginami ekonominiai narių interesai, ir kad susivienijimo nariai turi teisę patys pareikšti ieškinį. Teisės moksle vartotojų bei susivienijimų ieškinio pareiškimo teisės įtraukimas į Įstatymą dėl nesąžiningos konkurencijos buvo vertinamas, kaip tiesioginis socialinio reguliavimo įrodymas, o įstatymas buvo laikomas vartotojų apsaugos įstatymu. Tačiau vartotojų ieškinio pareiškimo teisė taip pat buvo ribojama. Asmuo turėjo teisę pareikšti ieškinį tik tuo atveju, kai buvo pakenkiama jo

ekonominiams interesams. Nors 2 str. 3 d. nebuvo tiesiogiai minimos vartotojų organizacijos, jos buvo suprantamos įstatymo kontekste, kaip ekonominiai susivienijimai, kuriems kaip ir kitiems susivienijimams galiojo tie patys ieškinio pareiškimo apribojimai. Palyginus su ribota vartotojų ir susivienijimų ieškinio pareiškimo teise, konkurentams įstatymas numatė eilę platesnių gynybos priemonių ir jų teisės buvo saugomos ne tik, kai pakenkiama jų ekonominiams interesams, bet ir kilus pavojui jų ekonominiams interesams⁴¹.

Nepaisant naujovių, įstatymas nepasiekė visų savo tikslų. Pagrindinė kliūtis buvo ta, kad teismuose ir toliau vadovautasi ankstesniąja praktika: įstatymas nebuvo aiškinamas, kaip tikėtasi, atsižvelgiant į poreikį užtikrinti veiksmingą konkurenciją. Veiksmų sąžiningumo kriterijumi išliko jų atitikmuo verslo moralei (vok. – *Geschäftsmoral*)⁴².

Tai pastūmėjo įstatymų leidėją priimti naują įstatymo redakciją⁴³, kuri su pakeitimais galioja ir šiuo metu. Nors ŠveicNKI peržiūrėjimas buvo laikomas visišku, praktiškai tai buvo tik dalinis peržiūrėjimas. Esminės dalys bei įstatymo struktūra buvo perimta iš iki tol galiojusio įstatymo.

Įstatymų leidėjas, apibūdindamas apsaugos objektą ir toliau tęsė jau 1943 m. įstatyme pradėtą darbą. Šį kartą buvo žengtas dar vienas žingsnis. ŠveicNKI 1 str. kaip apsaugos tikslą nurodo „sąžiningos ir neiškraipytos konkurencijos visų dalyvaujančių interesais užtikrinimą“. Iš tokios formuluotės aiškiai matyti, kokių subjektų interesai yra saugomi įstatymo.

Bendro pobūdžio sąlyga 1986 m. ŠveicNKI skamba taip: „Nesąžiningas ir neteisėtas yra kiekvienas klaidinantis ar kitu būdu prieštaraujantis sąžiningumo principui elgesys, kuris įtakoja santykius tarp konkurentų arba tarp pardavėjų ir pirkėjų“. Bendro pobūdžio sąlyga remiasi, kaip ir anksčiau sąžiningumo principu. O teismų darbas yra šia normą konkretizuoti ir pritaikyti prie kiekvieno konkretaus atvejo. Šios bendro pobūdžio sąlygos formuluotė reiškia, kad bendro pobūdžio sąlyga turi užtikrinti funkcinį aiškinimą⁴⁴.

⁴¹ SUTTER, Guido. *Das Lockvogelverbot im UWG (Art. 3 lit. F)*. Bern, Stuttgart, Wien: Verlag Paul Haupt, 1993, p. 27.

⁴² JAKUTAVIČIUS, Marius. *Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, p. 84.

⁴³ 1986-12-19 Šveicarijos federalinis įstatymas prieš nesąžiningą konkurenciją (vok. – *Bundesgesetz vom 19. Dezember 1986 gegen den unlauteren Wettbewerb (UWG)*); toliau darbe – ŠveicNKI.

⁴⁴ Funkcinis aiškinimas sąžiningos konkurencijos teisėje yra suprantamas, kaip teisėjo pareiga iš visų galimų interpretavimo būdų taikyti tą, kuris labiausiai prisideda prie veiksmingos konkurencijos įgyvendinimo. Cit.Pgl. SUTTER, Guido. *Das Lockvogelverbot im UWG (Art. 3 lit. F)*. Bern, Stuttgart, Wien: Verlag Paul Haupt, 1993, išnaša 168, p. 36.

2.2. Įstatymo tikslas

Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos įstatymų tikslas yra pagrindinis šios teisės srities klausimas. Tikslas turi būti nustatomas sistemiškai aiškinant nesąžiningos konkurencijos nuostatas bei padėti konkretizuoti bendrą nesąžiningos konkurencijos sąvoką.

Analizuojant apsaugos tikslą turi būti nagrinėjamos dvi kategorijos, t.y. subjektai, kuriems teikiama apsauga, ir saugomas objektas. Pirmoji kategorija nurodo asmenų ratą, kurių teisės bei interesus saugo nesąžiningos konkurencijos teisė, antroji – nurodo tos apsaugos objektą, t.y. teisinį gėrį, teisinius interesus. Abu šie klausimai yra tarpusavyje glaudžiai susiję⁴⁵.

2.2.1. Įstatymo saugomi subjektai

Vokietijos bei Šveicarijos nesąžiningos konkurencijos įstatymuose yra tiesiogiai numatyti subjektai, kurių interesai yra saugomi. Tačiau įstatymų leidėjų pozicija nuo pirmojo įstatymo įsigaliojimo palaipsniui keitėsi.

Kaip jau buvo minėta darbe, senos redakcijos VokNKĮ neturėjo nuostatos, numatančios įstatymo tikslą. Buvo laikoma, kad VokNKĮ tikslas yra saugoti konkurentų interesus. Pirmiausia, toks supratimas keitėsi teismų praktikoje bei mokslinėje literatūroje. Buvo suprantama, kad nesąžiningos konkurencijos teisė saugo ne tik individualius konkurentų, bet ir visuomenės interesus. Kaip visuomenės interesai buvo suprantami ir vartotojų interesai. Galiausiai įsigaliojus 2004 m. VokNKĮ, buvo įtvirtintas trijų apsaugos tikslų visetas. Galiojančios redakcijos įstatymas numato, kad VokNKĮ tarnauja konkurentų, vartotojų, kitų rinkos dalyvių interesų apsaugai. Kartu yra saugoma visuomenė nuo iškraipytos konkurencijos.

Šveicarijoje yra numatytas identiškas apsaugos tikslas. ŠveicNKĮ 1 str. yra nurodytas įstatymo tikslas – užtikrinti sąžiningą ir neiškraipytą konkurenciją visų dalyvaujančių interesų atžvilgiu. Tiek ŠveicNKĮ 1 str. numatyti „visi dalyvaujantys“, tiek ŠveicNKĮ 2 str. numatyti „konkurentai, asmenys, pateikiantys prekes ar paslaugas į rinką bei pirkėjai“

⁴⁵ PIPER, Henning; OHLY, Ansgar. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb mit Preisangabenverordnung*. 4. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2006 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-01-09]. Prieiga per internetą <<http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/PiOhKoUWG/Buch/cont/PiOhKoUWG.Buch.Titel.htm>>.

akivaizdžiai parodo įstatymo leidėjo tikslą apsaugoti kiekvieną, kuris tiesiogiai ar netiesiogiai dalyvauja konkurenciniuose veiksmuose ar turi įtakos konkurenciniams procesams⁴⁶.

Dar prieš įsigaliojant ŠveicNKĮ, 1911 m. Prievolių teisės 48 str. sąžiningos konkurencijos teisė, lygiai taip pat kaip Vokietijoje, buvo suprantama tik kaip konkurentų interesus sauganti teisė. Tačiau jau įsigaliojus 1943 m. ŠveicNKĮ buvo pereita prie visų rinkos dalyvių interesų apsaugos⁴⁷. Įsigaliojus 1986 m. įstatymui ypatingas dėmesys skiriamas vartotojų apsaugai. Buvo priimta eilė teisės aktų, kurie suteikia papildomą apsaugą vartotojams. Ypatingas dėmesys vartotojams skiriamas ir ŠveicNKĮ įvardijant konkrečias teisės pažeidimo sudėtis⁴⁸.

Lietuvos KonkĮ tiesiogiai nenumato, kokių subjektų interesai yra saugomi. Įstatymų leidėjas KonkĮ 1 str. nurodė, kad įstatymo paskirtis yra saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę Lietuvos Respublikoje. Nei KonkĮ 1 str., nei vėliau KonkĮ 16 str., apibūdinančiame nesąžiningos konkurencijos veiksmus, nėra detalizuojama, kieno interesai yra ginami įstatymu. Tačiau sistemiškai aiškinant įstatymo normas bei teisės aktus, įgyvendinančius EB direktyvas, priimtas šioje srityje, galime daryti išvadą, kad Lietuvos įstatymo leidėjas, kaip Šveicarijos ir Vokietijos numato tris grupes subjektų interesų, kurių apsaugą turi užtikrinti minėti įstatymai, t.y. konkurentų, kitų rinkos dalyvių (įskaitant vartotojus) ir visuomenės.

2.2.1.1 Konkurentų apsauga

Į konkurentų interesų apsaugos sferą patenka horizontalūs santykiai tarp ūkio subjekto ir jo konkurentų. Kaip pavyzdys gali būti pateiktos šios nesąžiningos konkurencijos normos, suteikiančios apsaugą konkurentams: VokNKĮ 4 str. 1, 7-11 p., 6 str. 2 d. 3-6 p., Lietuvoje KonkĮ 16 str. 1d. 2 p., KonkĮ 16 str. 1 d. 1, 5 p., ŠveicNKĮ 3 str. (a-d) p., 5 str. Netiesioginę konkurentų interesų apsaugą gali numatyti ir tos normos, kurios tiesiogiai saugo vartotojus. Prie tokių nuostatų priskirtume klaidinančią bei lyginamąją reklamą.

Konkurentų interesų turinį reikėtų suprasti, kaip konkurentų teisę laisvai, sąžiningai konkuruoti rinkoje. Į tokią teisę patenka ne tik sąžiningai pateiktas pasiūlymas rinkoje dėl prekių ar paslaugų pardavimo, bet taip pat ūkio subjekto atlikti tyrimo darbai, gamybos

⁴⁶ PEDRAZZINI, Mario M.; PEDRAZZINI, Federicco A. *Unlauterer Wettbewerb UWG*. 2 Auflage. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2002, p. 9-18.

⁴⁷ BAUDENBACHER, Carl. *Lauterkeitsrecht. Kommentar Zum Gesetz den unlauteren Wettbewerb (UWG)*. Basel, Genf München: Helbing & Lichtenhahn, 2001, p. 28-29.

⁴⁸ Šveicarijos UWG 3 str. (e-h), (k),(l) p.

procesai, turimas personalas, suteiktas finansavimas, reklama ir t.t. Konkurentų interesų apsauga apima taip pat ir konkurento verslo pagarbą⁴⁹.

Kalbant apie konkurentų interesų apsaugą, iškyla klausimas apie suteikiamos apsaugos lygį, t.y. kriterijų, nustatantį apsaugos būtinumą bei reikalingumą. Iki šiol nėra suformuluota vidutinio konkurento, panašiai kaip vidutinio vartotojo, samprata, į kurią galėtų orientuotis teismas vertindamas konkurentų veiksmus.

Vokietijoje yra išskiriamos individuali bei kolektyvinė konkurentų interesų apsauga.

Individuali apsauga reiškia, kad pačiam konkurentui įstatymo leidėjas suteikia teisę imtis numatytų gynimo būdų, t.y. reikalavimą pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus, reikalavimą susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų atlikimo, reikalavimą atlyginti žalą gali pareikšti tik tas konkurentas, kuri sieja tiesioginiai konkurenciniai santykiai su pažeidėju. Šiuo atveju nepakanka tik abstraktaus konkurencinio santykio. Konkurentų teisė pareikšti ieškinį yra ribojama VokNKĮ 8 str.3 d. 2-4 p., kuriuose suteikiama teisė pareikšti ieškinį dėl sąžiningai konkurencijai prieštaraujančių veiksmų specialioms organizacijoms.

Tuo tarpu kolektyvinė apsauga yra įgyvendinama nepriklausomai nuo pažeidimą padariusio ūkio subjekto santykio su kitais konkurentais. Tokiais atvejais imtis gynybos priemonių gali VokNKĮ 8 str. 3 d. 2-4 p. išvardintos organizacijos, susivienijimai bei institucijos. Kitas svarbus klausimas yra, ar tokia teisė šioms organizacijoms pareikšti minėtus reikalavimus išlieka, kai pažeidimas yra nukreiptas į konkretų konkurentą (pavyzdžiui pasinaudojimas kito ūkio subjekto reputacija, šmeižimas, savavališkas naudojimas žymens, kuris yra tapatus ar panašus į kito ūkio subjekto žymenį). Tokiais atvejais ūkio subjektas pats turi spręsti, ar imtis gynybos priemonių⁵⁰.

2.2.1.2. Vartotojų apsauga

Vartotojų interesų apsaugai skiriamas ypatingas dėmesys. Jų interesai saugomi yra ne tik nacionaliniu lygiu, EB taip pat siekia užtikrinta aukštą vartotojų teisių lygio apsaugą. EB steigimo sutarties 153 str. 1 d. numato, kad Bendrija padeda užtikrinti vartotojų sveikatą, saugą ir ekonominius interesus, taip pat skatinti jų teisę į informaciją, šviečiamąją veiklą ir burtis į organizacijas savo interesams ginti. Ekonominių interesų apsaugai užtikrinti

⁴⁹ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 104-106.

⁵⁰ *Ibid.*

labiausiai tarnauja Direktyva dėl nesąžiningos komercinės praktikos. Ši direktyva saugo vartotojus nuo tokios agresyvios ir klaidinančios komercinės veiklos, kuri įtakotų vartotojų pasirinkimo laisvę ir skatina ar skatintų priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs. Kita svarbi direktyva yra dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje⁵¹, kuri taip pat saugodama vartotojų ekonominius interesus, draudžia tam tikras tiesioginės reklamos priemones arba jas leidžia, griežtai numatytais sąlygomis⁵².

Saugomų vartotojų interesų turinį galima išskirti į dvi svarbias kategorijas: vartotojo apsisprendimo laisvė ir kitos vartotojų teisės bei teisiniai gėriai.

Apsisprendimo laisvė reiškia, kad vartotojas turi teisę laisvai apsispręsti, ar jis nori sudaryti sutartį ir kokiomis sąlygomis jis sutinka pirkti tam tikras prekes ar paslaugas. Taigi draudžiama įtaka, kuri trukdytų priimti tokį sprendimą. Tai nereiškia, kad bet kokia įtaka yra draudžiama. Pati konkurencija be įtakos darymo vartotojams neįmanoma. Vartotojo apsisprendimo laisvės apsaugos tikslas yra parodyti bei nustatyti tas leistinas įtakos darymo vartotojams ribas. Laikoma, kad tos ribos yra peržengtos, kai vartotojas dėl ūkio subjekto konkurencinių veiksmų nepriima informacija paremto ir racionalaus sprendimo. Tuo metu, kai sutarčių teisė neleistina įtaką vartotojui sudarant sutartį gina tokiais institutais, kaip sutarties nugincijimas, negaliojimas, nutraukimas bei žalos atlyginimas, sąžiningos konkurencijos teisės užduotis yra užkirsti kelią tokiai situacijai, t.y. iš *anksto* apsaugoti vartotoją nuo galimos neleistinos įtakos bei tuo pačiu metu užtikrinti apsisprendimo laisvę. Šis siekis skirtas apsaugoti ne tik vartotojus, tuo pačiu metu netiesiogiai saugomi konkurentų interesai bei užtikrinama neiškraipyta konkurencija rinkoje⁵³. Apsisprendimo laisvės užtikrinimas galimas, kai yra įgyvendinamas reikalavimas pateikti teisingą bei būtiną informaciją.

Teisingos ir būtinios informacijos pateikimu sąžiningos konkurencijos teisė siekia užtikrinti, kad vidutiniam vartotojui nebūtų pateikta klaidinga informacija bei, kad suteikta visa reikalinga informacija, kuri „faktinėje situacijoje, atsižvelgiant į visus jos ypatumus ir

⁵¹ 2002-07-31 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (OL, 2002 L 201/37).

⁵² KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 106-113.

⁵³ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 106-113.

aplinkybes bei komunikacijos priemonių ribotumą⁵⁴ reikalinga vidutiniams vartotojui, kad jis priimtą informaciją paremtą sprendimą dėl sandorio.

Laisvos valios suformavimas reiškia, kad vartotojo valia turi susiformuoti laisvai, nepriklausomai nuo neleistinų išorinių faktorių. Didelių problemų šioje srityje sukelia reklama. Reklama turi daryti įtaką vartotojo valios formavimui, nes jos paskirtis yra pasiekti vartotoją, padedant jam apsispręsti dėl prekės ar paslaugos pirkimo. Ji neturi klaidinti vartotojo dėl prekių ar paslaugų savybių, kokybės ar kitų požymių. Didžioji dalis reklamų yra skirta atkreipti dėmesį ir laimėti vartotojų simpatijas, todėl dažnai tokiose reklamose nėra pateikiama būtina sprendimui priimti informacija. Šitokia reklama nėra draudžiama *per se*. Draudžiama, kai tokios reklamos pasekmė yra neracionalus vartotojo sprendimas.

Kita saugomų vartotojų interesų kategorija yra kitų teisių ir teisinių gėrių apsauga. Kitos teisės tai asmens neturtinės teisės, nuosavybės teisės, valdymo teisės; kitais teisiniais gėriais laikoma sveikata, laisvė, turtas. Šias teises bei teisinius gėrius sąžiningos konkurencijos teisė turėtų saugoti net tuo atveju, jei nepažeidžiama apsisprendimo laisvė.

Taip pat, kaip ir konkurentų interesų apsaugos atveju, vartotojų interesų apsaugos atveju turi būti nustatytas suteikiamas apsaugos lygis. Siekiant nustatyti vartotojų interesų apsaugos lygį, turi būti parenkamas atitinkamas matas – tam tikras vartotojo elgesys, kuris taps atskaitos tašku, sprendžiant ar atitinkami vartotojo interesai yra saugomi, ar ne. Šiuo atveju turi būti žiūrima iš ūkio subjekto pozicijos į vartotojo atidumo laipsnį. Turi būti randamas kompromisas tarp vartotojų ir ūkio subjekto interesų. Kalbant apie informaciją, kuri vartotojui reikalinga priimti sprendimą, turi būti sprendžiama kokį informacijos kiekį bei pastangas gauti tą informaciją gali reikalauti ūkio subjektas iš vartotojo.

Ūkio subjekto komerciniai veiksmai gali skirtingai veikti vartotoją. Pavyzdžiui, ta pati reklama vieną asmenį gali suklaidinti, o kitas, žiūrėdamas tą pačią reklamą, supras tos reklamos perkeltinę reikšmę, ironiją ir suklaidintas nebus. Kai tam tikrus komercinius veiksmus skirtingi žmonės priima skirtingai, gali būti sudėtinga įvertinti tų veiksmų sąžiningumą (vertinimas atliekamas vartotojo požiūriu). Todėl reikalingas kriterijus, pagal kurį būtų galima nustatyti, kad tam tikri komerciniai veiksmai yra nesąžiningi (t.y., pavyzdžiui, kada egzistuos pakankama vartotojų suklaidinimo galimybė ir galimas

⁵⁴ 2005-05-11 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos verslo įmonių komercinės praktikos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje, pakeičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB ir 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 (OL 2005 L 149, p.22).

„pakankamas“ poveikis jų ekonominiam elgesiui). Šiai problemai spręsti pasirenkamas tam tikras matas – vidutinis vartotojas.

Ilgą laiką vidutinio vartotojo sąvoka nebuvo apibrėžiama jokiuose teisės aktuose. Dėl šios priežasties ši sąvoka buvo aiškinama tesimų praktikoje, pirmiausia Europos Teisingumo Teismo praktikoje (toliau – ETT). Remiantis ETT praktika galime teigti, kad vidutinis vartotojas – tai pakankamai informuotas, protingai atidus ir apdairus vartotojas. Tačiau tokio vidutinio vartotojo atidumo laipsnis konkrečioms prekių ar paslaugų savybėms gali būti skirtingas, atsižvelgiant į skirtingas prekių ar paslaugų kategorijas. Iš to galime daryti išvadą, kad vidutinis vartotojas sprendamas apie prekę ar paslaugą, neturi tam tikros srities specialistui būdingų žinių, tačiau paprastai yra informuotas apie prekę ar paslaugą. Be to, pripažįstama, kad vidutinis vartotojas, vertindamas prekę ar paslaugą, apsiriboja bendro vaizdo suvokimu ir neanalizuoja kiekvienos detalės (tai ypač svarbu kalbant apie lyginamąją reklamą). Todėl ekonominis vidutinio vartotojo elgesys paprastai siejamas su bendru įvaizdžiu apie prekę ar paslaugą.

Tokia ETT suformuota praktika vėliau buvo remiamasi ir nacionaliniuose teismuose dėl vidutinio vartotojo apibrėžimo. Ir tik Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvoje bei ją įgyvendinančiame Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatyme⁵⁵ (toliau – Nesąžiningos komercinės veiklos įstatymas) atsižvelgiant į teismų praktikoje suformuotą vidutinio vartotojo sampratą įtvirtinta vidutinio vartotojo sąvoka. Lietuvos Respublikos reklamos įstatyme⁵⁶ taip pat yra nuoroda į vidutinį vartotoją, ir nors tokio vartotojo sąvoka nepateikta, nustatyta, kad vidutinis vartotojas turi būti toks, kaip jis apibūdinamas Nesąžiningos komercinės veiklos įstatyme: *vidutinis vartotojas* – vartotojas, kuris yra pakankamai informuotas, protingai atidus ir apdairus, atsižvelgiant į socialinius, kultūrinius ir kalbinius aspektus. Iš esmės vidutinio vartotojos nustatymas nėra statistinis tyrimas, todėl nacionaliniai teismai ir institucijos, atsižvelgdamos į ETT praktiką, turi priimti savo sprendimą, kad nustatytų būdingą vidutinio vartotojo reakciją konkrečiu atveju. Be jau aptartos vidutinio vartotojo sąvokos, reikėtų atkreipti dėmesį ir į tai, kad tais atvejais kai reklama yra nukreipta į apibrėžtą vartotojų grupę, vidutiniu vartotoju laikytinas vidutinis tokios vartotojų grupės narys. Tai ypač svarbu, kai reklama nukreipta į vartotojus, kurie yra

⁵⁵ Valstybės žinios, 2008, Nr. 6-212.

⁵⁶ Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1937.

ypač pažeidžiami, kuriems reikalinga papildoma apsauga, ir kurių apsaugai keliami aukštesni reikalavimai⁵⁷.

Apibūdinant vidutinį vartotoją išskiriami trys pagrindiniai bruožai, vartotojas turi būti pakankamai informuotas, protingai atidus ir apdairus.

„Pakankamai informuotas“ kriterijus turėtų parodyti ūkio subjektui, kokios apimties informacijos turėjimo jis gali reikalauti iš vartotojo. Tais atvejais, kai komerciniai veiksmai yra nukreipti į tam tikrų sričių specialistus, iš jų reikalaujama daugiau žinių nei iš kitų vartotojų.

Protingai atidaus vartotojo kriterijus parodo vartotojo pastangas gauti informaciją, ją apdoroti bei remiantis ja priimti atitinkamą sprendimą. Tais atvejais, kai informacija yra pateikiama užsienio kalba, galime teigti, kad ūkio subjektas užtikrino savo pareigą informuoti vartotoją, kai apibūdinimas yra lengvai suprantamas ta kalba, arba jei yra užtikrintos kitos informavimo priemonės. Atidumo lygis, kurio reikalaujama iš vartotojo, priklauso nuo konkrečios situacijos ir konfrontacijos su reklama. Tais atvejais, kai perkamos kasdienės prekės ar paslaugos, vartotojui nereikia daug laiko bei ilgo svarstymo dėl šių prekių ar paslaugų įsigijimo. Kitu atveju, kai perkamos brangios, ilgalaikio naudojimo prekės, vartotojui reikalinga papildoma informacija, jis negali priimti sprendimo remiantis vien reklama. Tokiais atvejais suteikiama informacija turi būti aiški ir suprantama vartotojams⁵⁸.

Apdairaus vartotojo kriterijus parodo, kaip kritiškai vartotojas vertina pateiktą informaciją, ypač teigiamas ir neigiamas prekės ar paslaugos savybes. Šis kriterijus nurodo vartotojo gebėjimus priimti visą suteikiamą informaciją ir remiantis ja daryti išvadas. Svarbūs trys veiksniai: a) vartotojų grupė – kam skirta prekė ar paslauga; b) pasiūlymas – koks produktas ir kokiomis sąlygomis jį siūlo reklamuotojas, kokios teigiamos ir neigiamos savybės svarbios vartotojui ir galimybė produktą palyginti su kitomis prekėmis ar paslaugomis; c) įvertinimas – iš apdairaus vartotojo tikimasi, kad jis atskirs ironišką reklamą nuo rimtos kritikos⁵⁹.

VokNKĮ 1 str. be vartotojų mini taip pat ir kitus rinkos dalyvius. Tai asmenys, kurie pateikia savo prekes ar paslaugas į rinką bei pirkėjai. Šie subjektai nėra suprantami, kaip

⁵⁷ 2005-05-11 Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos verslo įmonių komercinės praktikos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje preambulės 18 paragrafas.

⁵⁸ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 106-113.

⁵⁹ *Ibid.*

konkurentai ar vartotojai. Kitais rinkos dalyviais gali būti kiti ūkio subjektai, bažnyčios, privačios ar viešos teisinės institucijos, organizacijos, kuriuos, kaip ir vartotojus, su konkurentais sieja vertikalūs santykiai. Tais atvejais, kai toks kitas rinkos dalyvis elgiasi, kaip privatus asmuo, jis yra suprantamas kaip vartotojas. Šiai kategorijai subjektų galioja tos pačios, kaip ir vartotojams, interesų apsaugos taisyklės⁶⁰.

Apibendrinant galime daryti išvadą, kad nors įsigaliojus pirmiesiems nesąžiningos konkurencijos įstatymams, vartotojai nebuvo įvardijami, kaip šios teisės srities saugomi subjektai, šiuo metu jie yra viena labiausiai saugomų subjektų kategorija. Ypatingai prie to prisidėjo Direktyva dėl nesąžiningos komercinės praktikos, kuri buvo priimta siekiant sustiprinti Europos vartotojų pasitikėjimą tarptautiniais sandoriais.

2.2.1.3. Visuomenės apsauga

Kaip trečias įstatymo tikslas yra įvardijama visuomenės interesų apsauga nuo neiškraipytos konkurencijos. Tokia bendro pobūdžio formuluotė reikalauja tikslinimo. Iškraipytos konkurencijos terminas yra minimas EB sutartyje 3 str. (g) p.⁶¹. Šis punktas turi būti suprantamas ne tik kaip kartelių teisės, bet ir nesąžiningos konkurencijos teisės uždavinys. Terminas „visuomenės interesai“ gali būti suprantamas labai palčiai. Reikia skirti visuomenės interesus iškraipytos konkurencijos atžvilgiu nuo kitų visuomenės interesų. Negalime naudoti nesąžiningos konkurencijos teisės priemonių siekiant kitų tikslų – darbuotojų apsaugos, aplinkos apsaugos, gyvūnų apsaugos ir t.t. Įstatymo leidėjo įtvirtintas siekis apsaugoti visuomenės interesus nuo iškraipytos konkurencijos akivaizdžiai rodo, kad kalba eina apie konkurencijos apsaugą kaip instituto apsaugą. Konkurencija, kaip institutas turi būti apsaugotas nuo konkurenciją ribojančių veiksmų, turinčių tikslą trukdyti konkurencijai vystytis bei veikti veiksmingai.

Apibendrinant gali daryti išvadą, kad įstatymo leidėjas įtvirtino integruotą konkurentų, vartotojų bei visuomenės apsaugos modelį, nesuteikiant pirmenybės nei vienam iš paminėtų subjektų. Lygiavertiškumas kartu reiškia ir savarankiškumą. Bet kurių iš paminėtų subjektų

⁶⁰ PIPER, Henning; OHLY, Ansgar. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb mit Preisangabenverordnung*. 4. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2006, [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-01-09]. Prieiga per internetą <<http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/PiOhKoUWG/Buch/cont/PiOhKoUWG.Buch.Titel.htm>>.

⁶¹ „g) sistema, užtikrinanti, kad konkurencija vidaus rinkoje nebūtų iškraipoma.“

interesų pažeidimas gali būti laikomas nesąžininga konkurencija. Didžioje daugumoje atveju yra pažeidžiami visų trijų subjektų interesai.

2.2.2. Apsaugos objektas

Sąžiningos konkurencijos teisės apsaugos objektas ilgą laiką buvo diskusijos dalyku. Tai susiję su jau anksčiau minėtu nesąžiningos konkurencijos, kaip išimtinai konkurentų interesus saugančios teisės suvokimu. Todėl ir sąžiningos konkurencijos teisės apsaugos objektas buvo suprantamas, kaip konkurentų interesai. Tik įsigaliojus 1986 m. ŠveicNKĮ bei 2004 m. VokNKĮ, kuriuose be konkurentų buvo numatyta ir vartotojų bei visuomenės interesų apsauga, sąžiningos konkurencijos teisė nebebuvo suprantama, kaip teisės sritis, kurios tikslas yra saugoti individualius interesus⁶².

ŠveicNKĮ 1 str. bei 2 str. kalba apie sąžiningą ir neiškraipytą konkurenciją, VokNKĮ 2 str. įvardija nesąžiningų komercinių veiksmų draudimą bei neiškraipytos konkurencijos visuomenės interesų atžvilgiu užtikrinimą. Remiantis šiomis nuostatomis galime teigti, kad apsaugos objektu laikoma sąžininga, neiškraipyta konkurencija. Sąžiningos konkurencijos apsaugos objektas yra stipriai susijęs su saugomų subjektų interesais. Tiek konkurentai, tiek vartotojai bei visuomenė yra suinteresuoti sąžiningos bei neiškraipytos konkurencijos rinkoje palaikymu. Individualių interesų apsauga gali būti laikomas netiesioginiu sąžiningos konkurencijos apsaugos tikslu.

Lietuvos įstatymų leidėjas KonkĮ 1 str. nurodo, kad įstatymo tikslas – saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę Lietuvos Respublikoje. Šis str. turi būti sistemiškai aiškinamas su KonkĮ 16 str., pagal kurį sąžininga konkurencija yra suprantama, kaip ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams neprieštaraujantys veiksmai. Nors tiesiogiai įstatymų leidėjas ir nenurodė, apsaugos objektu galime taipogi laikyti sąžiningą konkurenciją, kaip tokią.

2.3. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vieta teisės sistemoje

Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės srities užuomazgos randamos deliktų teisėje. Tik laikui bėgant ši teisės sritis pradėta laikyti savarankiška. Tačiau nepriklausomai

⁶² SUTTER, Guido. *Das Lockvogelverbot im UWG*. Stuttgart, Wien, Bern: Verlag Paul Haupt, 1993, p. 14-17.

nuo to pasitaiko atveju, kai negalime nubrėžti tikslios ribos tarp nesąžiningos konkurencijos ir kitos teisės šakos, kadangi tam tikros gyvenimo situacijos gali būti reguliuojamos ne tik nesąžiningos konkurencijos, bet ir kitų specialių įstatymų. VokNKĮ, ŠveicNKĮ, Lietuvos KonkĮ randame pažeidimų, kurie pagal savo pobūdį yra draudžiami ir kitų teisės šakų. Tai atsitinka dėl ekonominių pažeidimų įvairovės, skirtingų jų pasireiškimo formų, įvairialypės žalos bei daugelio kitų faktorių. Ekonominis gyvenimas yra nevienalytis, greitai besikeičiantis, todėl dažnai nepakanka vienos teisės srities, kuri pajėgtų apimti visus tokio pobūdžio pažeidimus.

Analizuojant apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės sritį, būtina išsiaiškinti jos vietą teisės sistemoje⁶³.

2.3.1. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės santykis su deliktų teise

Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės santykio su deliktų teise nustatymas yra svarbus dėl dviejų pagrindinių priežasčių. Pirma, istorinės sąžiningos konkurencijos šaknys gludi deliktų teisėje. Dar prieš įsigaliojant specialiam įstatymui, pažeidimai, kurie dabar priskiriami apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės sričiai, buvo apimami bendros deliktų normos. Vėliau įsigaliojus 1909 m. VokNKĮ, jo 1 str. numatyta „gerų papročių“ sąvoką bei supratimas, kad sąžininga konkurencijos teisė saugo tik konkurentų interesus, neatitolino VokNKĮ nuo deliktų teisės. Antra, VokNKĮ uždrausdamas tam tikrus veiksmus, saugo ne tik sąžiningą konkurenciją, kaip institutą, bet taip pat gina individualius interesus. Todėl gali susidaryti įspūdis, kad nesąžininga konkurencija yra specialus deliktas.

Reformavus VokNKĮ, ir įtvirtinus vartotojų bei visos visuomenės interesų apsaugą, sąžiningos konkurencijos teisės kaip deliktų teisės supratimas išnyko. Deliktų normos taikomos, tiek kiek specialūs įstatymai nenumato kitų taisyklių.

Įstatymuose numatytas bendras nesąžiningos konkurencijos draudimas savo esme primena deliktų teisės bendrą normą, numatančią, kad kiekvienas turi laikytis tokio elgesio, kad nepadarytų žalos kitam asmeniui. Nors tarp šių dviejų sričių galime rasti nuostatų, kurios draudžia tuos pačius veiksmus, pavyzdžiui atsakomybė už komercinės paslapties atskleidimą Lietuvos Respublikos civilio kodekso 1.116 str.⁶⁴, KonkĮ 16 str. 1 d. 3 p., atsakomybė už

⁶³ BAUDENBACHER, Carl. *Lauterkeitsrecht. Kommentar Zum Gesetz den unlauteren Wettbewerb (UWG)*. Basel, Genf München: Helbing & Lichtenhahn, 2001, p. 36-39.

⁶⁴ Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262; toliau darbe – CK.

klaidinančią reklamą CK 6.301- 6.304 str., KonkĮ 16 str. 1 d. 7 p., šias dvi sritis negalime sutapatinti.

Šių sričių tarpusavio ryšys skiriasi priklausomai nuo valstybės. Vokietijoje ir Šveicarijoje įstatymų leidėjas, atsižvelgiant į nesąžiningos konkurencijos specifiškumą, numatė įstatymuose tam tikrus ypatumus, susijusius su pačiu procesu, senaties terminais, subjektų, galinčių imtis gynybos priemonių ratu. Lietuvoje tokių nuostatų, išskyrus subjektų, turinčių reikalavimo teisę, numatymą, nerandame, todėl reikia vadovautis bendromis CK normomis. Taigi Lietuvoje turime glaudesnę nesąžiningos konkurencijos bei deliktų teisės ryšį.

2.3.2. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės santykis su kartelių teise

Prieš nagrinėjant šių dviejų teisės sričių santykį, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad teisės doktrinoje nėra vienareikšmiškos nuomonės dėl jų pavadinimo. Pavyzdžiui, Vokietijoje naudojama atitinkamai konkurenciją ribojančios teisės sąvoka (paskutiniu metu pradėtas naudoti ir „kartelių teisės“ terminas) bei nesąžiningos konkurencijos teisė, Šveicarijoje ji vadinama kartelių teise bei sąžiningos konkurencijos teise. Darbe teisei, reguliuojančiai draudžiamus susitarimus, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi bus naudojamas „kartelių teisės“ terminas, apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės institutui apibūdinti – sąžiningos ar nesąžiningos konkurencijos terminas.

Vokietijos bei Šveicarijos kartelių teisės bei sąžiningos konkurencijos teisės nuostatos yra numatytos skirtinguose įstatymuose, atitinkamai draudžiami susitarimai –Vokietijoje – įstatyme prieš konkurencijos ribojimus⁶⁵ (vok. – *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen*), Šveicarijoje- Kartelių įstatyme⁶⁶ (vok. – *Kartellgesetz*), sąžiningos konkurencijos teisės nuostatos abiejose valstybėse – atitinkamai VokNKĮ, ŠveicNKĮ. Lietuvoje mes turime KonkĮ, kuriame III skyriuje yra nesąžiningą konkurenciją, reguliuojančios nuostatos. Tačiau nereiktų suprasti tokios įstatymo leidėjo pozicijos klaidingai. Tai, kad abi sritis reguliuojamos to paties įstatymo – nereiškia, kad kalbame apie ta pačią vieną konkurencijos

⁶⁵1998-08-26 Vokietijos federalinis įstatymas prieš konkurencijos ribojimus (vok. – *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen*).

⁶⁶ 1995-10-06 Šveicarijos federalinis kartelių bei kitų konkurencijos ribojimų įstatymas (vok.- *Bundesgesetz vom 6. Oktober 1995 über Kartelle und andere Wettbewerbsbeschränkungen*).

teisę, t.y. nepripažįstame jų atskyrimo. Tokie reguliavimo modeliai yra pasirinkti ir kitose valstybėse, pavyzdžiui Vengrijoje, Danijoje, Švedijoje, Norvegijoje⁶⁷.

Šių dviejų teisės sričių atskyrimas buvo ilgas diskusijos objektas. Sąžiningos konkurencijos teisė bei kartelių teisė tarnauja tam pačiam bendram tikslui, užtikrinti laisvą bei neiškraipytą konkurenciją. Tačiau šios dvi teisės sritys siekia šio rezultato skirtingomis priemonėmis.

Kartelių teisės užduotis yra apsaugoti konkurencijos laisvę, kovojant bei užkertant kelią ekonominės galios augimui ten, kur toji galia kenkia konkurencijos veiksmingumui. Pagrindinis kartelių teisės tikslas sukurti rinkos sąlygomis konkurencingą ekonomikos sistemą. „Laisva konkurencija“ ne tik prisideda prie šio tikslo, bet kaip tokia turi būti saugoma valstybės, tam kad užtikrinti automatinį ekonomikos subjektų elgesio koordinavimą rinkoje. Be šitų ekonominių, kartelių teisė, turi ir kitų politiškai - visuomeninių tikslų, t.y. užtikrinti konstitucijose įtvirtintas prigimtines žmogaus teises ekonominiame lygmenyje. Konkurencijos teisė garantuoja kiekvienam rinkos dalyviui minimalią ekonominę laisvę, kuri pasireiškia galimybe rinktis tarp daugelio elgesio variantų. Nesant konkurencijos galėtų atsirasti vienos rinkos pusės naudojimosi kita grėsmė⁶⁸.

Sąžiningos konkurencijos teisė mikro lygyje saugo sąžiningą konkurenciją, įgyvendina rinkos elgesio kontrolę, kartelių teisė makro lygyje siekia užtikrinti laisvą konkurenciją bei vykdo rinkos struktūrų kontrolę⁶⁹. Kitais žodžiais kartelių teisės pareiga užtikrinti konkurencijos laisvę bei jos buvimą, sąžiningos konkurencijos teisės – jos moralinę pusę, sąžiningumą.

Abi teisės sritys tik skirtingomis kryptimis saugo konkurenciją. Ši apsauga apima konkurentų, vartotojų bei kitų rinkos dalyvių, visuomenės interesus. Tuo metu, kai kartelių teisė yra suvokiama kaip ekonominių rinkos santykių koordinatorius, nesąžiningos konkurencijos teisės pagrindinė užduotis yra saugoti atskirus rinkos dalyvius nuo nesąžiningų

⁶⁷ BAUDENBACHER, Carl. *Lauterkeitsrecht. Kommentar Zum Gesetz den unlauteren Wettbewerb (UWG)*. Basel, Genf München: Helbing & Lichtenhahn, 2001, p. 37; PIPER, Henning; OHLY, Ansgar. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb mit Preisangabenverordnung*. 4. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2006 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-01-09]. Prieiga per internetą <<http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/PiOhKoUWG/Buch/cont/PiOhKoUWG.Buch.Titel.htm>>.

⁶⁸ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 83-89.

⁶⁹ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 83-89.

konkurencinių veiksmų. Tačiau abi teisės sritis tarnauja, tiek individualių rinkos dalyvių, tiek visuomenės interesų apsaugai.

Apibendrinant galime daryti išvadą, kad kartelių teisė ir nesąžiningos konkurencijos teisė yra viena kitą papildančios teisės sritis. Jos turi vienodus tikslus, saugoti konkurenciją visuomenės ir rinkos dalyvių interesų atžvilgiu. Nors, kaip jau buvo minėta aukščiau – kartelių teisė saugo konkurencijos laisvę, kaip tokią, o nesąžiningos konkurencijos teisė jos sąžiningumą, šios užduotys yra tarpusavy taip susijusios, kad kartais sunku yra nubrėžti tą aiškią skiriamąją ribą. Be to, vieningam šių sričių tikslui pasiekti nepakaktų tik vienos iš paminėtų teisės kategorijų pastangų. Todėl pateisinama, nepriklausomai nuo išvardintų skirtumų, tam tikrų valstybių įstatymo leidėjo pozicija abi sritis sureguliuoti vienu įstatymu.

2.3.3. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės santykis su intelektinės nuosavybės teise

Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos pagal Paryžiaus konvencijos 1 str. 2 d. priskiriama pramoninės nuosavybės apsaugos objektui. Remiantis tokiu įtvirtinimu galėtume daryti išvadą, kad nesąžininga konkurencija yra reguliuojama intelektinės nuosavybės teisės. Tačiau EB teisė nesąžiningos konkurencijos teisės nepriskiria intelektinės nuosavybės apsaugos objektams. Nesąžiningos konkurencijos teisė papildo intelektinės nuosavybės teisę, nes išplečia jos objektų apsaugą.

Šių teisės šakų atskirimas iš pirmo žvilgsnio atrodo savaimė suprantamas. Intelektinės nuosavybės teisė suteikia teisių turėtojui išimtinę teisę naudoti intelektinės nuosavybės objektus, tuo tarpu nesąžiningos konkurencijos teisė bendrai draudžia nesąžiningą elgesį rinkoje, nesuteikiant priešingai nei intelektinės nuosavybės teisė jokių absoliučių teisių. Taip pat paminėtina, kad intelektinės nuosavybės teisė sudaro išbaigtą teisinio reguliavimo sistemą, todėl jeigu tam tikras objektas nepatenka į jos apsaugos sritį, tokį objektą turėtų būti leidžiama laisvai naudoti⁷⁰. Tačiau nepaisant šių skirtumų, abi teisės šakos turi tam tikras vienodas sritis, kurias saugo. Daugiausia diskusijų keliančios tai prekės ženklų bei KonkĮ 16 str. 1 d. 1 p. santykis, geografinių nuorodų bei KonkĮ 16 str. 1 d. 2 p. bei išradimų ir KonkĮ 16 str. 1 d. 5 p. santykis.

⁷⁰ JAKUTAVIČIUS, Marius. *Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, p. 36.

Vokietijos teisės doktrinoje ir teismų praktikoje nėra vieningos nuomonės dėl aptariamo santykio. Tačiau galima išskirti dvi pagrindines santykio aiškinimo koncepcijas. Dominuojantis yra vadinamas intelektinės nuosavybės teisių pirmenybės prieš apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos principas (vok. – *Vorrangthese*). Kita koncepcija jų tarpusavio lygybės idėja (vok. – *Gleichrangprinzip*)⁷¹.

Pirmenybės principas reiškia, kad intelektinės nuosavybės teisė jos taikymo srityje sudaro išsamią teisinio reguliavimo sistemą, todėl kumuliatyvus nesąžiningos konkurencijos taikymas yra negalimas; apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos gali būti taikoma tik subsidiariai. Tokio principo kritikų pagrindinis argumentas yra tas, kad pirmenybės principas nėra įtvirtintas atitinkamų įstatymų nuostatuose. Tačiau nei šis, nei kiti oponentų pateikti argumentai neįtikina tiek, kad būtų galima pripažinti kumuliatyvaus principo taikymą. Intelektinės nuosavybės teisė ir nesąžiningą konkurenciją reglamentuojantys įstatymai dažnai saugo identiškus interesus panašiomis priemonėmis. Tačiau šių normų taikymo sąlygos nėra tos pačios, todėl gali susidaryti situacijos, kai nesąžiningos konkurencijos bus draudžiama tai, kas leidžiama intelektinės nuosavybės teisės.

Ieškant sprendimo šioje situacijoje teigiama, kad teisės sisteminiu požiūriu turėtų būti užtikrinta, kad laisvoji erdvė, kuri sąmoningai apibrėžta įstatymo leidėjo, jam nustatant intelektinės nuosavybės apsaugos materialias ir laiko ribas, turi būti gerbiama. Atitinkamai teigiama, kad nesąžiningą konkurenciją reglamentuojančių normų nustatyta apsauga, turi būti visada pripažįstama tik subsidiariai. Jeigu konkrečiu atveju intelektinės nuosavybės teisių nėra, tai nereiškia, kad apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos gali būti nevaržomai pritaikyta. Turi būti įvertinta, ar intelektinės nuosavybės teisių nėra vien dėl to, kad įstatymų leidėjas sąmoningai norėjo palikti atitinkamą objektą ar jo panaudojimą laisvu. Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos gali būti panaudota užpildyti tik spragas, kurias, reglamentuojant intelektinės nuosavybės apsaugą, paliko įstatymų leidėjas⁷².

Lygiavertiškumo principas yra grindžiamas intelektinės nuosavybės teisės ir nesąžiningos konkurencijos teisės nuostatų grupių autonomiškumu, nulemtu skirtingų jų tikslų, skirtingų pažeidimo sudėčių ir teisinių pasekmių. Tačiau tik nedaugelis teisės mokslininkų palaiko šią koncepciją.

⁷¹ JAKUTAVIČIUS, Marius. *Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, p. 237.

⁷² JAKUTAVIČIUS, Marius. *Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, p. 244.

Šveicarijos teisinėje literatūroje sutinkamos taip pat įvairios nuomonės dėl šių dviejų teisės sričių tarpusavio santykio. Galima išskirti keturias aiškinimo koncepcijas.

Pirmoji koncepcija santykį tarp intelektinės nuosavybės teisės ir nesąžiningos konkurencijos įvardija kaip *lex specialis* (intelektinės nuosavybės teisė) *derogat legi generali* (nesąžininga konkurencija). Toks požiūris rėmėsi dar iki specialaus nesąžiningą konkurenciją reglamentuojančio įstatymo priėmimo, galiojusiu 1911 m. Prievolių teisės 48 str. Intelektinės nuosavybės įstatymai buvo tuo metu suprantami, kaip *lex specialis* Prievolių teisės 48 str. atžvilgiu. Tačiau šiuo metu, kai nesąžininga konkurencija, kaip ir intelektinės nuosavybės teisė, yra reguliuojama specialaus įstatymo, ir jų galios yra lygios, negali būti kalbama apie bendrų – specialių normų santykį⁷³.

Antrojo koncepcija yra susijusi su „aplinkkelio teorija“. Jos esmė yra teiginys, kad taikant apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos neturi būti suteikta apsauga, kurios intelektinės nuosavybės teisė sąmoningai nesuteikė. Ši teorija akcentuoja poreikį užkirsti kelią galimybei įgyti, pasinaudojant nesąžiningą konkurenciją draudžiančiomis nuostatomis, apsaugą, prilygstančią savo pobūdžiu tai, kurią suteikia intelektinės nuosavybės teisė, tačiau apeinant pastarosios nustatomas sąlygas bei ribojimus.

Trečioji koncepcija remiasi prielaida, kad ieškovui galint apginti savo teises remiantis intelektinės nuosavybės apsaugos įstatymais, jis neturi teisinio intereso reikalauti, kad jo interesai būtų ginami papildomai, taikant apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos.

Ketvirtoji koncepcija remiasi teiginiu, kad intelektinės nuosavybės teisės apsauga (išskyrus autorių ir gretutinių teisių) priklauso tik nuo jų įregistravimo. Tiems, kas atsisako registruoti, neturėtų būti suteikiama galimybė įgyti tokį patį teisinį statusą remiantis nesąžiningą konkurencija reglamentuojančiomis nuostatomis⁷⁴.

Paskutinės dvi aiškinimo koncepcijos neturi didelės reikšmės praktikoje ir dažnai yra kritikuojamos, kaip nepagrįstos.

⁷³ MÜLLER, Jürg. *Schweizerisches Immaterialgüter- und Wettbewerbsrecht*. 2.Auflage. Basel, Frankfurt am Main: Helbig & Lichtenhahn, 1998, p.40.

⁷⁴ JAKUTAVIČIUS, Marius. *Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, p. 255-256.

3. APSAUGOS NUO NESĄŽININGOS KONKURENCIJOS TEISINIO REGULIAVIMO BEI TAIKYMO RIBOS

3.1. Veikos, kurios laikomos nesąžininga konkurencija

Įstatymų leidėjai apibrėždami veiksmus ar neveikimą, kuriuos laiko nesąžininga konkurencija, naudojami bendro pobūdžio sąlyga, kuri tik bendrai apibūdina neteisėtą veiką. Tokiu būdu yra įtvirtinamas kriterijus, kuris laikomas veikslių vertinimo matu. Šalia tokios bendros normos įstatymo leidėjas numato ir nesąžiningos konkurencijos veikslių pavyzdinių sąrašą. Šis sąrašas laikomas pagalbiniu, neišsamiu ir atlieka tik konkretizavimo funkciją. Toks sąrašas susiformavo per ilgą laiką teismų praktikoje, ir tik atliekant įstatymų pakeitimus, reformas buvo įtvirtintas teisės aktuose. Jis turi padėti teismams sprendžiant bylas. Bendrą normą detalizuoja taip pat teismų praktikoje jau susiformavę, tačiau normose neįtvirtinti, elgesio modeliai⁷⁵.

Bendro pobūdžio sąlygoje įtvirtintas draudimas atlikti nesąžiningos konkurencijos veiksmus turi būti pagrindinė norma, kuria remiantis sprendžiama, ar tam tikras veiksmas ar neveikimas gali būti laikomas nesąžininga konkurencija. Praktikoje pasitaiko dažniausiai atvirkštinių situacijų, kai pirmiausia ieškoma atitikimų pavyzdiniuose sąrašuose, ir tik neradus atitikmens, sprendžiama pagal bendrą normą. Įstatymo leidėjas ir pavyzdiniuose sąrašuose apibūdina nesąžiningos konkurencijos veikas gan bendrai, tam, kad ir šiuo atveju teismas ar atitinkamos institucijos elgesį vertintų remiantis bendrais matais⁷⁶.

Tiek bendro pobūdžio sąlygos, tiek pavyzdinių nesąžiningos konkurencijos veikslių konkretizavimas yra laikomas teismų pareiga. Konkretizuojant bendro pobūdžio sąlygą teismai turi laikytis teisės principų, t.y. užtikrinti teisinį tikrumą, stabilumą bei formuojant naują elgesio normą stebėti, kad ji neprieštarautų jau pavyzdiniuose sąrašuose įtvirtintoms taisyklėms ir vertinimams.

Sutinkamas ne tik teigiamas, bet ir neigiamas bendros pobūdžio sąlygos, kuri remiasi kartais labai bendrais matais, tokiais kaip sąžiningumas, konkurencijos neiškraipymas, vertinimas. Teigiama tokios bendros sąlygos savybė yra plati taikymo apimtis. Įstatymo

⁷⁵ PIPER, Henning; OHLY, Ansgar. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb mit Preisangabenverordnung*. 4. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2006 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-01-09]. Prieiga per internetą <<http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/PiOhKoUWG/Buch/cont/PiOhKoUWG.Buch.Titel.htm>>.

⁷⁶ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 150-155.

leidėjas specialiai įtvirtino bendro pobūdžio norma, kad ji apimtų visas nesąžiningas veikas, atsižvelgiant į inovacijų, ekonomikos, technikos bei kitų procesų vystimąsi. Kritikai tuo tarpu teigia, kad toks bendro pobūdžio sąlygos įtvirtinimas neužtikrina teisinio tikrumo bei konkretumo, kurių reikalauja šalių konstitucijos. Pavyzdžiui KonkĮ 16 str. 1 d. įtvirtintas bendras nesąžiningos konkurencijos veikslių draudimas remiasi sunkiai konkretizuojamais, bendro pobūdžio vertinamaisiais kriterijais – „sąžininga praktika“, „geri papročiai“, „pakenkimas galimybėms konkuruoti“. Tačiau vis dėlto, nereiktų pritarti oponentams, kadangi šias pareigas dalinai įstatymų leidėjas išpildė, įtvirtindamas pavyzdinį nesąžiningos konkurencijos veikų sąrašą. Iš kitos pusės įstatymų leidėjas neįvardijo baigtinio sąrašo nesąžiningų konkurencinių veikų, taip nesuteikdamas įstatymui aiškiai apibrėžtų ribų⁷⁷.

Tokį modelį pasirinko tiek Lietuvos, tiek Šveicarijos, tiek Vokietijos įstatymų leidėjas.

VokNKĮ 3 str. 1 d. numatytas nesąžiningos komercinės veiklos draudimas, įvardijant tokią veiklą, kaip neteisėtą, jei ji turi tikslą pažeisti arba pažeidžia konkurentų, vartotojų bei kitų rinkos dalyvių interesus. VokNKĮ 4 str. įstatymo leidėjas įvardija pavyzdinį sąrašą nesąžiningos konkurencijos veikslių. VokNKĮ taip pat reguliuojamos trys specifinės nesąžiningos konkurencijos sritys: klaidinanti komercinė veikla (5 str.), klaidinantis neveikimas (5a str.), lyginamoji reklama (6str.), nepageidaujama, įkyri reklama (7 str.).

ŠveicNKĮ 2 str. nurodo, kad nesąžiningas ir neteisėtas yra kiekvienas klaidinantis ar kitu būdu prieštaraujantis sąžiningumo principui elgesys, kuris įtakoja santykius tarp konkurentų arba tarp pardavėjų ir pirkėjų. ŠveicNKĮ 3-8 str. konkretizuoja šią bendrą normą.

Lietuvos KonkĮ 16 str., kaip jau minėta, yra įtvirtintas bendras nesąžiningos konkurencijos draudimas. Įstatymų leidėjas nesąžiningą konkurenciją įvardija, kaip prieštaraujančią ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams, kai tokie veiksmai gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti, veiklą. Tame pačiame str. 1-7 p. yra pateikiami tokią veiklą iliustruojantys pavyzdžiai. Būtina pažymėti, kad nors KonkĮ įstatymas ir nenumato, kad santykius, susijusius su nesąžininga konkurencija gali reguliuoti ir kiti įstatymai, akivaizdu, kad atsižvelgiant į komercinės - ūkinės veiklos pobūdį bei jos specifiką, atskiri įstatymai gali nustatyti nesąžiningos konkurencijos ypatumus tam tikrose verslo srityse. Pavyzdžiui Reklamos įstatymo vienas iš tikslų saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę ir šio įstatymo 5, 6 str. yra numatytas klaidinančios reklamos draudimas ir teisėtos lyginamosios reklamos sąlygos. Taigi, nors pačiame KonkĮ tiesiogiai nenumatyta

⁷⁷ Ibid., p. 155-161.

lyginamoji reklama, reikėtų šią kategoriją priskirti nesąžiningos konkurencijos teisės sričiai, nes ir tokiais veiksmais galima pažeisti konkurentų galimybes konkuruoti rinkoje, paskleidžiant lyginamąją reklamą bei nurodant neteisingus duomenis apie konkurentą.

Nors kiekvienos valstybės teisės tradicijos šioje srityje formavosi skirtingai, EB mastu turime eilę harmonizavimo priemonių, kurios numato tam tikrų nesąžiningos konkurencijos teisės kategorijų suvienodinimą. Todėl tarp pavyzdinių nesąžiningos konkurencijos veikslių visose trejose valstybėse randame tų pačių veikų. Lietuvoje, kaip ir kitose nagrinėjamosiose valstybėse įstatymų leidėjas neįtvirtino baigtinio sąrašo veikų, kurios yra laikomos nesąžininga konkurencija. Todėl analizė bus atliekama tik pavyzdinių sąrašų pagrindu.

Analizuojant Vokietijos, Šveicarijos, Lietuvos teisės aktus, visose minėtose valstybėse nesąžininga konkurencija yra laikomi tokie veiksmai:

a) Neteisingos informacijos apie save, savo prekes, paslaugas ar apie konkurentus, jų prekes ar paslaugas skleidimas. Tokie veiksmai atliekami turint tikslą pakenkti konkurentui, sumažinti jo galimybes konkuruoti rinkoje. Lietuvos KonkĮ tokių veikslių draudimas numatytas 16 str. 1d. 2 p., Vokietijoje – VokNKĮ 4 str. 8 d., 5 str. 1 d. 3 p., Šveicarijoje – ŠveicNKĮ 3 str. (a-c) p.;

b) Kito ūkio subjekto komercinės paslapties naudojimas be šio subjekto sutikimo, taip pat tokios informacijos gavimas iš asmenų, neturinčių teisės šios informacijos perduoti. Tokie neteisėti veiksmai reguliuojami KonkĮ 16 str. 1d. 3 p., Vokietijoje – VokNKĮ 17 str., Šveicarijoje – ŠveicNKĮ 6 str.;

c) Žymens, kuris yra tapatus ar panašus į kito ūkio subjekto, naudojimas, jeigu tai sukelia ar tikėtina, kad gali sukelti painiavą su šiuo ūkio subjektu: KonkĮ – 16 str. 1 d. 1 p., Vokietijos - VokNKĮ 5 str. 2 d.;

d) Lyginamoji reklama – Reklamos įstatymo 6 str., VokNKĮ 6 str., ŠveicNKĮ 3 str. (e) p.;

e) Siūlymas konkuruojančio ūkio subjekto darbuotojams nutraukti darbo sutartį ar nevykdyti visų ar dalies savo darbo pareigų siekiant naudoti sau ar padarant žalą šiam ūkio subjektui. Tokie nesąžiningi veiksmai numatyti KonkĮ 16 str. 1 d. 4 p., ŠveicNKĮ 4a str.;

f) Pasinaudojimas kito ūkio subjekto darbo rezultatais, reputacija. Šie veiksmai reglamentuoti KonkĮ 16 str. 1 d. 1 p., VokNKĮ 4 str. 9 d. (b), (c) p., ŠveicNKĮ 5 str.;

g) Klaidinimas dėl pagrindinių prekių ar paslaugų savybių – KonkĮ 16 str. 1 d. 2 p., VokNKĮ 5 str. 1 d. 1, 2, 5 p., ŠveicNKĮ 3 str. (a), (c), (g), (i) p.;

h) Produktų imitavimas – KonkĮ 16 str. 1 d. 5 p., VokNKĮ 5 str. 9 d., ŠveicNKĮ – 3str. (d) p.;

i) Nepageidaujama reklama – Reklamos įstatymo 13 str., VokNKĮ 7 str., ŠveicNKĮ 3 str. (o) p.;

j) Vartotojų bei kitų rinkos partnerių apsisprendimo laisvės pažeidimas. Nors Lietuvos KonkĮ tiesiogiai nenumato tokios veikos, kaip nesąžininga konkurencija, tačiau be abejonės veiksmai, kurie pažeis šią prigimtine asmens teisę bus laikomi neteisėtais. Vokietijoje įstatymų leidėjas atskirai VokNKĮ 4 str. 1 d. numatė, kad komercinė veikla, kuria siekiama neleistiniais būdais paveikti vartotojų ar kitų rinkos dalyvių apsisprendimo teisę laikoma nesąžininga konkurencija. Panaši nuostata numatyta ir ŠveicNKĮ 3 str. (h) p.;

k) Paslėpta reklama. Lietuvoje visi reklamos teisėtumo klausimai numatyti Reklamos įstatyme. Reklamos atpažįstamumą reguliuoja Reklamos įstatymo 8 str., Vokietijoje – VokNKĮ 4 str. 3 d.

Šio sąrašo negalime laikyti baigtiniu, kadangi tiek Vokietijos, tiek Šveicarijos nesąžiningos konkurencijos įstatymai numato ir kitus bendrus pažeidimus. Be abejonės, jų formuluotės nėra identiškos, tačiau savo turiniu šie pažeidimai yra panašūs. Vokietijos įstatymų leidėjas tam tikrais atvejais, kaip pažeidimą nurodo veiklą, kuri apibūdinta yra labai plačiai. Pavyzdžiui, VokNKĮ 4 str. 10 d., kaip nesąžiningą konkurenciją įvardija veiksmus, kurių tikslas pakenkti konkurentui. Toks apibūdinimas yra labai platus, ir iš esmės apima jau įstatymo leidėjo išvardintus kitus pavyzdinius nesąžiningos konkurencijos veiksmus ir yra beveik identišką bendros normos formuluotei. Įstatymo leidėjo tikslas ir pareiga yra pavyzdiniuose sąrašuose konkretizuoti bendrąją sąlygą, t.y. nurodyti kokie veiksmai yra laikomi, pažeidžiantys konkurentų, vartotojų ar kitų rinkos dalyvių interesus. Todėl tokio pažeidimo, kaip veiksmų, turinčių tikslą pakenkti konkurentui, įtvirtinimas pavyzdiniame sąrašė, negali būti vertinamas, kaip konkretizavimo funkcijos įvykdymas⁷⁸.

Kaip jau buvo minėta anksčiau įstatymų leidėjas neįtvirtino baigtinio sąrašo veikų, laikomų nesąžininga konkurencija, todėl negalime teigti, kad vienoje valstybėje suteikiama platesnė apsauga, o kitoje valstybėje tokie veiksmai jau nelaikomi pažeidimu. Tačiau galime paminėti tam tikrus ypatumus.

VokNKĮ 4 str. 11 d., kaip nesąžininga konkurencija, numato teisės pažeidimą. Nesąžiningais veiksmais laikomas toks teisės akto pažeidimas, kurio tikslas yra reguliuoti

⁷⁸ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 590.

elgesį rinkoje visų rinko dalyvių interesų atžvilgiu. Prieš įtvirtinant šią normą VokNKĮ, tokio elgesio, kaip nesąžiningos konkurencijos supratimas buvo jau susiformavęs teismų praktikoje. Tačiau teismų praktika daug kartų yra pažymėjusi, kad ne visi teisės pažeidimai, kurie yra susiję su nesąžininga konkurencija, patenka į šios normos reguliavimo sritį ir jiems (taip pat) gali būti taikomos už nesąžiningą konkurenciją numatytos sankcijos. Atvirkščiai ši norma apima tik elgesio rinkoje taisykles, t.y. tik tokių taisyklių pažeidimą. Elgesio rinkoje taisykles apima ne tik nesąžiningą konkurenciją reglamentuojantis įstatymas, bet ir kiti teisės aktai. VokNKĮ 4 str. 11 d. tikslas ir yra apimti tuos kitus teisės aktus bei numatyti už tokius pažeidimus nesąžiningos konkurencijos sankcijas⁷⁹.

Analizuojant šį pažeidimą, nereiktų pamiršti šios normos santykio su bendro pobūdžio sąlyga. Teisės pažeidimas, numatytas VokNKĮ 4 str. 11 d. yra tik bendro pobūdžio sąlygos konkretizavimas. Todėl kaip ir kitais VokNKĮ 4 str. numatytais atvejais, viena būtinų sudėtinių pažeidimo sąlygų yra komercinė veikla, kuria siekiama pažeidžiant konkurentų, vartotojų bei kitų rinkos dalyvių interesus iškraipyti konkurenciją.

Sąvoka „teisės pažeidimas“ apima visas teisės normas, kurios galioja Vokietijoje. Tai ne tik Vokietijos kompetentingų institucijų, organų išleisti teisės aktai, bet ir taip pat EB aktai. Teisės norma yra suprantama plačiai ir apima ne tik įstatymus formaliaja prasme, bet ir poįstatyminius teisės aktus, paprotinę teisę. Be abejonės, ne kiekvienas teisės aktas patenka į VokNKĮ 4 str. 11 d. reguliavimo sritį, bet tik tie teisės aktai, kurių nors vienas iš tikslų yra reguliuoti elgesį rinkoje rinkos dalyvių interesų atžvilgiu. Šis tikslas nebūtinai turi būti tiesiogiai nurodytas teisės akte, tačiau turi išplaukti iš sisteminio normų aiškinimo. Rinkos dalyviai yra suprantami ne tik, kaip konkurentai ir vartotojai, tačiau kaip ir visi kiti rinkos dalyviai, kurie rinkoje siūlo savo prekes ir paslaugas ir tie, kurie jas perka. Toks teisės aktas turi apimti visų rinkos dalyvių interesus⁸⁰.

Teisės pažeidimo pagal VokNKĮ 4 str. 11 d. būtinoji sąlyga yra neteisėtas veikimas ar neveikimas pagal atitinkamos teisės normos faktinę sudėtį, t.y. turi būti išpildyti atitinkamo pažeidimo visi požymiai. Nepriklausomai nuo to, kad tam tikri VokNKĮ numatyti gynybos būdai nereikalauja kai kurių sąlygų, pavyzdžiui reikalavimas pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus gali būti pareikštas ir nesant kaltės, tačiau jei atitinkama teisės norma kaltę numato, kaip būtiną pažeidimo požymį, veika pateks į VokNKĮ 4 str. 11 d., jei bus padaryta kaltai.

⁷⁹ KÖHLER, Helmut. Der Rechtsbruchbestand im neuen UWG. *GRUR*, 2004, Heft 5, p. 382-289.

⁸⁰ *Ibid.*

Tokios normos kritikai numato kelias problemas. Svarbiausios ir aktualiausios iš jų yra žemiau pateiktos. Visų pirma – netiksli, abstrakti formuluotė, aiškiai nenurodanti kokių aktų pažeidimą apima VokNKĮ 4 str. 11 d. Nurodytas kriterijus – teisės aktai, kurių tikslas yra reguliuoti elgesį rinkoje visų rinkos dalyvių interesų atžvilgiu, yra irgi per abstraktus, ir nepadedą išskirti tuos aktus. Kita problema yra susijusi su teismų ir kompetentingų institucijų kompetencijų peržengimu, t.y. tokie atvejai, kai teismai pradeda tirti jiems nepriklausančias sritis arba kai ta pati situacija skirtingų Vokietijos teismų ar institucijų aiškinama skirtingai. Galiausiai taip pat, kyla klausimas dėl sankcijų taikymo – ar šalia sankcijų, numatytų elgesį rinkoje reguliuojančiame įstatyme, gali būti taikomos sankcijos, numatytos už nesąžiningos konkurencijos veiksmus⁸¹.

Kalbant apie sankcijų taikymą, atsakymas yra vienareikšmis – šalia kitų, pavyzdžiui administracinės teisės numatytų sankcijų gali būti taikomi ir sąžiningos konkurencijos teisės numatyti gynybos būdai bei sankcijos. Kadangi tas pažeidimas gali sukelti pasekmes skirtingose srityse, todėl atitinkamai ir gali būti imtasi skirtingų priemonių.

Tai atvejais, kai tam tikra situacija teismų ir kompetentingų institucijų aiškinama skirtingai, tai ši problema sprendžiama tokiu būdu – teismai nėra įpareigoti priimdami sprendimą, remtis atitinkamų institucijų aiškinimais. Kai aiškinimo problema iškyla tarp teismų, tai tokia situacija išsprendžiama pagal atitinkamas proceso taisykles. VokNKĮ 19 str. numato sankcijas už VokNKĮ 17, 18 str.⁸² numatytų pažeidimų padarymo kurstymą. Lietuvoje panašių nuostatų KonkĮ nerandame, t.y., kad tik kurstymo veiksmai būtų nelaikomi nesąžininga konkurencija.

Kitas skirtumas yra susijęs su Direktyvos dėl nesąžiningos komercinės praktikos įgyvendinimo forma. Įgyvendinant šią direktyvą Vokietijoje įsigaliojo 2008-12-30 VokNKĮ pakeitimai. Įstatymų leidėjas ir po 2004 m. VokNKĮ reformos siekė dar labiau liberalizuoti įstatymą ir priartinti jį prie bendrų rinkos reikalavimų. Pagrindinės įstatymo naujovės susijusios su dideliu dėmesiu vartotojų apsaugai suteikimu. Visų pirma buvo papildyta bendro pobūdžio sąlyga, antra – atsisakyta „konkurencinių veiksmų“ sąvokos, vietoj jos naudojamas „komercinės veiklos“ terminas, trečia – prie įstatymo numatytas priedas, kuris nurodo 30 veikų, kurios priklauso taip vadinamajam „juodajam sąrašui“. Išvardintų veiklų vartotojui įrodinėti nereikia, preziumuojama, kad jos yra nesąžiningos. Šis sąrašas turėtų

⁸¹ *Ibid.*

⁸² VokNKĮ 17 str. numatytas komercinės paslapties išdavimas, o VokNKĮ 18 str. pasinaudojimas patikėtais projektais, techninėmis nuostatomis, įskaitant receptus modelius, šablonus, brėžinius.

suteikti vartotojams daugiau skaidrumo bei aiškumo, vertinant veiksmų sąžiningumą. Reikėtų pripažinti, kad didelė dalis numatytų veikų jau buvo įstatymo numatytos, kaip neteisėtos, tačiau yra ir tokių, kurių iki šiol nei Vokietijos, nei Lietuvos teisė, kaip nesąžiningą konkurenciją, nežinojo. Tai pavyzdžiui įtraukimas į reklamą vaikams skirto tiesioginio raginimo pirkti arba įtikinti tėvus ar kitus suaugusius asmenis nupirkti jiems reklamuojamus produktus⁸³. Ketvirta, VokNKĮ 5a str. numato, kaip nesąžininga konkurencija, klaidinanti informacijos neatskleidimą. Šios nuostatos taip pat susijusios su minėtos direktyvos įgyvendinimu.

Visų paminėtų pakeitimų mes nerasime Lietuvos KonkĮ. Nesąžiningos komercinės praktikos direktyvai įgyvendinti buvo priimtas Nesąžiningos komercinės veiklos įstatymas. „Juodasis sąrašas“ atitinkamai įtvirtintas Nesąžiningos komercinės veiklos įstatymo 7 str. , 8 str. 3 d.

ŠveicNKĮ taip pat negali būti laikomas vieninteliu aktu, reguliuojančiu nesąžiningą konkurenciją. Priklausomai nuo srities specifiškumo, ŠveicNKĮ nuostatos gali būti papildytos normomis iš kitų teisės sričių bei taikomos išimtinai arba kumuliatyviai⁸⁴. Vienas iš tokių teisės aktų yra Šveicarijos federalinis vartotojų informavimo įstatymas (vok. – *Konsumenteninformationsgesetz*)⁸⁵. Šiame įstatyme yra numatyti panašūs į „juodąjį sąrašą“ informacijos pateikimo vartotojams reikalavimai.

Kitas svarbus skirtumas, kuris apima visas VokNKĮ numatytas nesąžiningos konkurencijos veikas – yra *de minimis* ribojimas. Pagal VokNKĮ 3 str. nesąžininga komercinė veikla laikomi tokie veiksmai, kurie žymiai pažeidžia rinkos dalyvių interesus. Lietuvos KonkĮ 16 str. nerandame tokios taisyklės, todėl darytina išvada, kad bet kuris veiksmas ar neveikimas, prieštaraujantis ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams, kai toks veiksmas gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti, yra laikomas pažeidimu KonkĮ prasme. Kyla klausimas, ar toks reguliavimas nėra perteklinis? Ar tikrai kiekvienas veiksmas, kuris net nežymiai pažeidžia kitų rinkos dalyvių interesus turi būti laikomas nesąžininga konkurencija ir tokiam pažeidėjui turi būti taikomas sankcijos?

Manytina, kad toks reguliavimas nėra pagrįstas, kadangi neatitinka paties įstatymo tikslo. Lietuvos, kaip ir Vokietijos įstatymo leidėjo tikslas buvo apsaugoti visų rinkos dalyvių

⁸³ VokNKĮ Priedo 28 p., Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo 8 str. 3 d. 5 p. Valstybės žinios, 2008, Nr. 6-212.

⁸⁴ PEDRAZZINI, Mario M.; PEDRAZZINI, Federicco A. *Unlauterer Wettbewerb UWG*. 2 Auflage. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2002, p. 29.

⁸⁵ 1990-10-05 Šveicarijos federalinis vartotojų informavimo įstatymas (vok.- *Bundesgesetz vom 5. Oktober 1990 über die Information der Konsumentinnen und Konsumenten*).

interesus nuo iškraipytos konkurencijos. Be abejonės ne kiekvienas vertinant formaliai pažeidimas gali sukelti tokias pasekmes.

Sprendžiant dėl interesų pažeidimo laipsnio, turi būti atsižvelgiama į visas atskiros situacijos aplinkybes. Turi būti vertinama ne tik pažeidimo rūšis bei sunkumo laipsnis, bet taip pat ir tikėtinos pasekmės sąžiningos konkurencijos teisei bei pats apsaugos tikslas. Žymiu sąžiningos konkurencijos iškraipymu gali būti laikomas ir toks atvejis, kai pažeidimo pasekmės nėra sunkios, tačiau tokiais veiksmais ar neveikimu buvo pažeistos didelės dalies rinkos dalyvių interesai. Taigi neįmanoma pateikti vienalytės schemos, kurios pagrindu galėtų būti remtasi sprendžiant pažeidimo „žymumo“ klausimą. Kiekvienas atvejis turi būti vertinamas individualiai⁸⁶. Pažeidimas yra laikomas žymus, kai jo sukeltos neigiamos pasekmės yra ne tokios nereikšmingos, kad vidutiniškai informuotas, protingai atidus ir apdairus rinkos dalyvis nesuteiktų tokiam pažeidimui reikšmės⁸⁷.

Apibendrinant galime daryti išvadą, kad nors nagrinėjamos valstybės ir turi identiškų ar panašių veikų, kurios laikomos nesąžininga konkurencija, kiekviena valstybė turi savo teisės tradicijų nulemtų ypatumų, todėl negalime kalbėti apie vieningą nesąžiningos konkurencijos teisę. Kalbant apie EB galime daryti panašią išvadą: nepriklausomai nuo didelių šios srities harmonizavimo pastangų, nėra sukurta vienalytė nesąžiningos konkurencijos teisės sistema.

3.2. Interesų, pažeistų nesąžiningos konkurencijos veiksmais, gynimas

Tiek Vokietijos, tiek Šveicarijos įstatymų leidėjas numatė ne tik draudžiamus veiksmus, bet taip pat ir nukentėjusiųjų pažeistų interesų gynybos priemones. Įstatymų leidėjas suteikia civilinius, baudžiamuosius, ir administracinius teisių gynimo būdus.

Lietuvoje, kaip ir minėtose valstybėse KonkĮ yra išvardinti nukentėjusiųjų teisių gynimo būdai. Analizuojant ūkio subjektų, kurių teisėti interesai buvo pažeisti nesąžiningos konkurencijos veiksmais teisių gynimą, galima pastebėti Vokietijos ir Šveicarijos teisių gynimo sistemų panašumą. Tuo tarpu Lietuvos KonkĮ, nors ir numato pagrindinius gynimo būdus⁸⁸, tačiau nėra toks išsamus, kaip minėti įstatymai.

⁸⁶ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 169-171.

⁸⁷ KÖHLER, Helmut. Die Bagatellklausel in § 3 UWG. *GRUR*, 2005, Heft 1, p. 1-9.

⁸⁸ KonkĮ 17 str. 1 d. numato tokius teisių gynimo būdus:

- 1) neteisėtų veiksmų nutraukimo;
- 2) padarytos žalos atlyginimo;

2008 m. VokNKĮ 8-10 str. numato tokius pažeistų teisių gynimo būdus: 8 str. – teises pažeidžiančių veiksmų nutraukimą/pašalinimą (vok. – *Beseitigung*), susilaikymą nuo tam tikrų veiksmų atlikimo (vok. – *Unterlassung*), 9 str. – padarytos žalos atlyginimą (vok. – *Schadenersatz*); 10 str. – neteisėtais veiksmais gauto pelno konfiskavimą (vok. – *Gewinnabschöpfung*).

ŠveicNKĮ 9 str. panašiai, kaip ir VokNKĮ numato tokius pat civilines gynybos priemones, t.y. reikalavimą pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus, reikalavimą susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, reikalavimą pripažinti pažeidimo neteisėtumą (vok. – *Feststellungsanspruch*), reikalavimą atlyginti žalą bei išreikalauti gautą pelną.

Lyginant šių valstybių suteikiamus gynimo būdus ir Lietuvos KonkĮ 17 str. matome tam tikrų panašumų.

Žemiau bus pateikiami tam tikri užsienio valstybių įstatymo leidėjų suteikiami gynybos būdai bei jų taikymo specifiškumas nesąžiningos konkurencijos teisės srityje.

3.2.1. Reikalavimas susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų i reikalavimas pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus.

Įstatymo leidėjas aiškiai atskiria reikalavimą pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus nuo reikalavimo susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų. Nors šie reikalavimai dažnai yra minimi kartu, nereikia jų sutapatinti. Jie yra savarankiški ir skiriasi pagal jiems įgyvendinti keliamus reikalavimus.

Reikalavimas susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų – tai gynybos priemonė, nukreipta į ateityje galimai gresiančius nesąžiningos konkurencijos veiksmus. Ši gynybos priemonė yra numatyta tiek VokNKĮ, tiek ŠveicNKĮ. Lietuvos KonkĮ tokios priemonės nenumato, nors CK 1.138 str., 6.255 str., kaip vieną iš civilinių teisių gynybos priemonių įvardija prevencinį ieškinį, kuris savo esme panašus į aukščiau minėtus reikalavimus. Be to, CK 6.304 str., kaip vieną iš teismo dėl klaidinančios reklamos taikomų sankcijų nurodo draudimą skleisti parengtą, bet dar nepaskleistą klaidinančią reklamą. Taigi galime daryti išvadą, kad Lietuvoje, kaip ir kitose minėtose valstybėse gali būti reikalaujama susilaikyti nuo tam tikrų

3) įpareigojimo paskelbti vieno ar kelis konkretaus turinio ir formos pareiškimus, paneigiančius anksčiau pateiktą neteisingą informaciją ar peikiančius paaiškinimus dėl ūkio subjekto ar jų gaminamų prekių tapatybės;
4) prekių, jų pakuotės ar kitų priemonių, tiesiogiai susijusių su nesąžiningos konkurencijos vykdymu, konfiskavimo ar sunaikinimo, jeigu kitaip negalima pašalinti pažeidimų.

veiksmų, kurie gali pažeisti sąžiningą konkurenciją. Skirtingai nei Lietuvoje, Vokietijos CK 1004 str.⁸⁹, bei VokNKĮ įtvirtintas reikalavimas susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų gali būti pareikštas tik, kai egzistuoja pažeidimo padarymo grėsmė. Lietuvoje prevencinis ieškinys yra siejamas su žalos atsiradimo grėsme⁹⁰. Nepaisant šių reglamentavimo skirtumų, manytina, kad tokio gynimo būdo abejose valstybėse tikslas yra tas pats – užkirsti kelią galimiems pažeidimams bei dėl jų galimai atsirasiančiai žalai. Šio pobūdžio reikalavimas būtų netikslinga gynybos priemonė, jei reiktų laukti kol atsirastų pažeidimo sukelta žala.

Reikalavimas susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų gali būti pareikštas ne tik, kai pažeidimo padarymo grėsmė atsiranda pirmą kartą, bet kai tokio ar panašaus pobūdžio pažeidimas jau buvo padarytas ir gresia tokio pažeidimo pasikartojimo grėsmė. Pasikartojimo grėsmė egzistuoja tada, kai sąžiningai konkurencijai prieštaraujančio veiksmo grėsmė yra reali, o ne galima, tikėtina. Pasikartojimo grėsmė neapsiriboja vien tik identiško pažeidimo pasikartojimo galimybe, bet apima taip pat ir kitus, bet iš esmės tos pačios rūšies pažeidimus. Tai yra tokie pažeidimai, kurie nežymiai atitolę savo sudėtimi nuo praeityje padaryto pažeidimo, tačiau neidentiški jam. Prielaida dėl galimo pažeidimo pasikartojimo turi remtis konkrečiu pažeidimu, o ne būti bendras spėjimas⁹¹.

Tiek Vokietijoje, tiek Šveicarijoje šio reikalavimo sąlygos yra identiškos. Ieškovas privalo įrodyti potencialią pažeidimo padarymo grėsmę. Įrodinėjant gali būti remiamasi įvairiais potencialaus pažeidėjo grasinimais, išpėjimais, valios pareiškimais, pasirengimo veiksmais ir kita.

Reikalavimas pašalinti/nutraukti teises pažeidžiančius veiksmus yra numatytas tiek Vokietijos, tiek Šveicarijos, tiek Lietuvos įstatymuose⁹². Skirtingai nuo reikalavimo susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, kuris kaip teisių gynimo būdas yra naudojamas atsiradus pažeidimo padarymo grėsmei, minėtas reikalavimas pareiškiamas, kai pažeidimas jau padarytas. Šis reikalavimas tai priemonė, kuria siekiama sustabdyti jau daromus pažeidimus.

⁸⁹ Vokietijos CK 1004 str. yra bendra reikalavimo susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų ir reikalavimo pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus norma. Ji numato, kad savininkas turi teisę pareikšti reikalavimą pažeidėjui susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, net tais atvejais kai pažeidimas nesusijęs su valdymo praradimu.

⁹⁰ CK 6.255 str. 1 d. “Realus pavojus, kad ateityje gali būti padaryta žalos, yra pagrindas prevenciniam ieškiniui pareikšti. Prevenciniu ieškiniu laikomas ieškinys, kuriuo siekiama uždrausti atlikti veiksmus, sukeliančius realią žalą padarymo ateityje grėsme.”

⁹¹ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 882 – 883

⁹² VokNKĮ 8 str., ŠveicNKĮ 9 str. 1 d. (b) p., Lietuvos KonkĮ 17 str. 1 d. 1 p.

Reikalavimas susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, taip ir reikalavimas pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus nereikalauja kaltės, ir tuo skiriasi nuo reikalavimo atlyginti žalą⁹³.

Tam tikrais atvejais abu nurodyti reikalavimai pareiškiami paraleliai. Tai tokie atvejai, kai pažeidimas jau padarytas, tačiau pažeidimo šaltinis nepašalintas ir dėl to atsiranda pažeidimo padarymo grėsmė. Reikalavimas pašalinti teises pažeidžiančius savo tikslu skiriasi nuo žalos atlygimo reikalavimo. Pirmojo paskirtis yra pašalinti pažeidimo šaltinius tam, kad užkirsti kelią tolimiems galimiems pažeidimams. Tuo tarpu žalos atlyginimo reikalavimo tikslas yra nukentėjusiojo nuostolių, atsiradusių dėl pažeidimo, kompensavimas. Akivaizdu, kad šie reikalavimai yra savarankiški ir gali būti reiškiami kartu.

Gali kilti klausimas, ar pareiškiant šį reikalavimą pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus, turi būti numatyta konkreti priemonė pašalinti neteisėtus veiksmus. Į šį klausimą gali padėti atsakyti Vokietijos CK 1004 str. , kuriame numatyta bendroji taisyklė, kad pažeidėjui negali būti ribojama veiksmų laisvė ir galimybė pačiam pasirinkti būdą ir priemones, kaip jis pašalins pažeidimus. Dėl sąžiningos konkurencijos teises pažeidžiančių veiksmų pareiškiamas reikalavimas pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus negali būti vertinamas kitaip. Šiuo atveju galioja ta pati bendra taisyklė.

Svarbu taip pat paminėti, kad reikalavimui pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus taikomas proporcingumo principas. Toks reikalavimas yra pateisinamas, kai jis yra tinkamas ir būtinas pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus, t.y. taikomas proporcingumo principo testas. Turi būti taip pat atsižvelgta į pažeidimo pobūdį ir sunkumą bei pažeidėjo ir nukentėjusiojo interesų pusiausvyrą⁹⁴.

3.2.2. Reikalavimas pateikti informaciją ir ataskaitą

Paprastai reikalavimas pateikti informaciją bei ataskaitą (vok. – *Auskunft-, Rechnungslegunganspruch*) yra pagalbinio pobūdžio reikalavimas. Jo pagalba yra apskaičiuojama dėl pažeidimo padaryta žala. Vokietijos įstatymų leidėjas jį tiesiogiai įtvirtino VokNKĮ 8 str. 5 d., ŠveicNKĮ tiesiogiai nenumato tokio reikalavimo, nors jis praktikoje yra taikomas, naudojant trejopą nuostolių apskaičiavimo metodą⁹⁵.

⁹³ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 876 – 883.

⁹⁴ *Ibid.*, p. 892 – 893.

⁹⁵ Šis metodas bus patiriamas detaliau 3.2.3. darbo dalyje.

VokNKĮ 8 str. 5 d. numatytas reikalavimas pateikti informaciją remiasi sudėtinga įstatymo, numatančio ieškinio dėl susilaikymo nuo tam tikrų veiksmų reguliavimo (vok. – *Unterlassungsklagegesetz*)⁹⁶, analize. Šio įstatymo 3 str. 1 d. 1, 3 p., VokNKĮ 8 str. 3 d. 3, 4 p. numatyti subjektai tokių reikalavimą turi teisę pateikti tam tikrų tarnybų atžvilgiu⁹⁷. Šis reikalavimas turi padėti įgyvendinti kitus reikalavimus – susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų ar pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus. VokNKĮ 8 str. 5 d. 2 sakiny aiškiai nurodo, kad jokiais kitais atvejais, išskyrus nurodytus, negali būti taikomos minėto įstatymo nuostatos⁹⁸.

Pačia bendriausia prasme subjektais, turinčiais teisę pareikšti reikalavimą gali būti laikomi kvalifikuotos institucijos, verslo ir prekybos kolegijos, amatininkų susivienijimai ir konkurencijos tarybos. Konkurentai, kitos organizacijos bei susivienijimai neturi teisės pareikšti reikalavimo. Toks apribojimas yra pateisinamas dėl galimų nepagrįstų reikalavimų, piktnaudžiaujant suteikta teise⁹⁹.

Pareigą pateikti informaciją turintys subjektai yra išvardinti įstatymo, numatančio ieškinio dėl susilaikymo nuo tam tikrų veiksmų reguliavimą 13 str. 1 d. Tai tie asmenys, kurie dirba pašto, telekomunikacijų, televizijos, žiniasklaidos tarnybose ir tie, kurie netiesiogiai bendradarbiauja su išvardintomis tarnybomis. Asmenys, turintys teisę reikalauti tokią informaciją tuo tarpu turi užtikrinti, kad gauti duomenys bus panaudoti reikalavimui susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų ir ne kitiems tikslams įgyvendinti bei, kad tokia informacija negali būti gauta kitu keliu¹⁰⁰. Be to, tik iš įpareigotų tokią informaciją suteikti asmenų gali būti remiamasi pateikiant ieškinį¹⁰¹. Iš kitų šaltinių gauta informacija nelaikoma tinkama įrodinėjimo priemone.

⁹⁶ 2001-11-26 Vokietijos federalinis įstatymas dėl ieškinio susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, esant vartotojų teisių ar kitiems pažeidimams (vok.- *Gesetz über Unterlassungsklagen bei Verbraucherrechts- und anderen Verstößen vom 26. November 2001*).

⁹⁷ *Ibid.* 13 str.

⁹⁸ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 963.

⁹⁹ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 963-964.

¹⁰⁰ Vokietijos federalinio įstatymo dėl ieškinio susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų 13 str. 1 d.

¹⁰¹ *Ibid.*, 13 str. 2 d.

3.2.3. Reikalavimas atlyginti žalą

Vienas iš dažniausiai nukentėjusiųjų taikomų reikalavimų yra kompensacinio pobūdžio reikalavimas – atlyginti žalą. Tiek Šveicarijos, Vokietijos, Lietuvos įstatymuose tiesiogiai numatyta teisė reikalauti žalos atlyginimo, tačiau šios teisės įgyvendinimas minėtose valstybėse skiriasi. Vokietijos įstatymų leidėjas šį reikalavimą įtvirtino VokNKĮ, siekdamas pabrėžti šio reikalavimo įgyvendinimo specifiškumą nesąžiningos konkurencijos teisės srityje palyginus su šio reikalavimo įgyvendinimu remiantis bendromis CK normomis¹⁰². Tuo tarpu Šveicarijos įstatymų leidėjas, įtvirtindamas nuostatą dėl žalos atlyginimo, dėl pažeidėjo gautų pajamų išreikalavimo daro nuorodą į bendras deliktų taisykles¹⁰³. Lietuvos KonkĮ 17 str. 1 d. 2 p. numato irgi žalos atlyginimą, kaip vieną iš teisių gynimo būdų. Šis reikalavimas, kaip ir Šveicarijoje, yra įgyvendinamas remiantis bendromis CK normomis.

Kadangi nei Lietuvos, nei Šveicarijos įstatymų leidėjas nenumato šiam reikalavimui jokio specifiškumo, darbe toliau bus nagrinėjamas žalos atlyginimo reglamentavimas Vokietijoje.

VokNKĮ 9 str. numato, kad toks reikalavimas gali būti pareikštas, jei asmuo tyčia arba neatsargiai padaro sąžiningą konkurenciją pažeidžiančius veiksmus VokNKĮ 3 str. ir 7 str. prasme ir taip sukelia žalą kitam asmeniui. Atkreiptinas dėmesys, kad įstatymo leidėjas šiam reikalavimui skirtingai nuo reikalavimo susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų ar pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus, numato būtiną sąlygą – kaltę. Siekiant atlyginti žalą, atsiradusią dėl baudžiamąsias normas pažeidžiančių veiksmų taikoma bendroji Vokietijos CK 823 str. 2 d. nuostata¹⁰⁴.

Kadangi nesąžiningos konkurencijos veiksmai, atsižvelgiant į jų specifiškumą, negali būti prilyginami CK numatytam deliktui, reikalavimui atlyginti žalą bendros deliktų teisės normos taikomos tiek, kiek apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisė nenumato specialių taisyklių. Kaip vieną iš tokių galima paminėti nuostatą dėl sutrumpintų senaties terminų, įtvirtintą pačiame VokNKĮ 11 str.¹⁰⁵.

¹⁰² KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 968.

¹⁰³ PEDRAZZINI, Mario M.; PEDRAZZINI, Federicco A. *Unlauterer Wettbewerb UWG*. 2 Auflage. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2002, p. 236–239.

¹⁰⁴ Vokietijos CK 823 str. 2 d. numato, kad žalos atlyginimo pareiga pagal šio str. 1 d. atsiranda ir tais atvejais, kai pažeidžiamas kitas įstatymas. 1 d. numato, kad tas, kas tyčia arba neatsargiai neteisėtai sukelia žalos kito asmens gyvybei, kūnui, sveikatai, laisvei, nuosavybei ar kitai teisei, yra įpareigotas tokiais veiksmais padarytos žalos atlyginimui.

¹⁰⁵ VokNKĮ 11 str. numatytas sutrumpintas ieškinio senaties terminas - 6 mėnesiai.

Pažeidėju bei asmeniu turinčiu pareigą atlyginti atsiradusią žalą laikomas kiekvienas, kuris pagal VokNKĮ 9 str. „tyčia ar neatsargiai savo veiksmais sukėlė žalos konkurentui“. Terminas „konkurentas“ yra suprantamas plačiąja prasme, tai ne tik tas konkurentas, su kuriuo nukentėjusį sieja tiesioginiai konkurenciniai santykiai. Esminis požymis yra tas, kad pažeidėją su nukentėjusiu turi sieti horizontalūs santykiai, t.y. pažeidėju negali būti potencialus rinkos partneris – vartotojas.

Didesnės diskusijos kyla dėl subjekto, turinčio teisę pareikšti reikalavimą atlyginti žalą nustatymo. VokNKĮ įvardija, kaip tokį – konkurentą, Lietuvos KonkĮ – ūkio subjektą. Remiantis VokNKĮ pateikta konkurento definicija, konkurentas yra ūkio subjektas, kuris vienas arba su kitu (-ais) ūkio subjektu (-ais) pateikia savo prekes ar paslaugas į rinką arba jas perka ir jį sieja konkretūs konkurenciniai santykiai su kitais ūkio subjektais. Taigi akivaizdu, kad VokNKĮ suteikia individualią apsaugą subjektams, kuriuos sieja horizontalūs santykiai. Vokietijos teisės doktrinoje laikomasi nuomonės, kad analogiškai taikyti VokNKĮ 9 str. vartotojų bei kitų rinkos partnerių atžvilgiu negalima. VokNKĮ normos šio reikalavimo kontekste nesuteikia individualios apsaugos vartotojams ir kitiems rinkos partneriams¹⁰⁶.

Vartotojų bei kitų rinkos partnerių atskyrimas ir reikalavimo atlyginti žalą pateikimo pagal VokNKĮ 9 str. ribojimas iki šiol yra aršus diskusijų objektas. Tokio reguliavimo šalininkai teigia, kad reikalavimo atlyginti žalą įtvirtinimas VokNKĮ konkurentų atžvilgiu yra reikalingas, kadangi civilinė teisė nenumato jokių adekvačių gynybos priemonių¹⁰⁷. Tačiau jokių būdu nereikia suprasti, kad vertikaliuose santykiuose esantiems rinkos dalyviams nesuteikiama jokia apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos ir galimybė reikalauti atsiradusios žalos atlyginimo. Tokia apsauga yra užtikrinama CK normų. Tais atvejais, kai eina kalba apie nesutartinius santykius galima pasinaudoti Vokietijos CK 823 str., kuris numato bendrą žalos atlyginimo pareigą. Tais atvejais, kai kalbame apie sutartis ar quazi sutartis ir iš jų išplaukiančius santykius, galima pasinaudoti tokiais institutais, kaip sandorio pripažinimas negaliojančiu (Vokietijos CK 119,123 str.), sutarties nutraukimas (Vokietijos CK 312 str.), netinkamos kokybės daiktą nusipirkusio pirkėjo reikalavimai (Vokietijos CK -

¹⁰⁶ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 968-971.

¹⁰⁷ Ūkio subjekto, kaip konkurento teisių apsauga pagal Vokietijos CK 823 str. būtų per siaura. Priežastys išvardintos darbo I dalyje.

434 str.), nuostolių atlyginimas, atsirandantis dėl asmens netinkamai įvykdytos sutartinės prievolės ar apskritai neįvykdyto prievolės (Vokietijos CK 311, 280 str.)¹⁰⁸.

Sąlygos, būtinos įgyvendinti šį reikalavimą nesiskiria nuo bendrų tokiam reikalavimui CK keliamų sąlygų. Tokio reikalavimo turiniui galioja bendros CK normos (Vokietijos CK 249-254 str.). Tačiau apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisė turi tik jai būdingų bruožų, kurie ir pasireiškia įgyvendinant šį reikalavimą. Pagrindinė problema yra, kad tokio pobūdžio pažeidimai neigiamai įtakoja konkurentų šansus konkuruoti rinkoje, o atsižvelgiant į ekonominius procesus, žalos dydžio klausimas yra sunkiai išsprendžiamas. Dėl šios priežasties yra naudojamas trejopas nuostolių apskaičiavimo metodas.

Trejopas nuostolių apskaičiavimo metodas yra ne tik dalinai numatytas įstatymo, bet taip ir įsitvirtinęs paprotinėje teisėje. Jis naudojamas esant intelektinės nuosavybės teisių, pramoninės nuosavybės teisių pažeidimams, o taip pat ir esant tam tikriems sąžiningos konkurencijos teisės pažeidimams¹⁰⁹.

Kalbant apie trejopą nuostolių apskaičiavimo metodą turime omenyje skirtingas vieno reikalavimo formas, bet ne tris skirtingus reikalavimus. Nukentėjusysis turi teisę pasirinkti, koku būdu apskaičiuoti atsiradusius dėl pažeidimo nuostolius. Jis turi galimybę rinktis tarp trijų: a) konkretūs nuostoliai, įskaitant negautas pajamas¹¹⁰, b) atitinkamas (fiktyvus) licencijos mokestis (apmokėjimas), c) pažeidėjo gauto pelno išreikalavimas¹¹¹.

Nukentėjusysis turi teisę laisvai pasirinkti tarp trijų būdų apskaičiuoti nuostolius, tačiau pasirinkus vieną turi atsisakyti kitų. Nukentėjusysis negali apskaičiavimo metodų kartoti bei juos sujungti. Tais atvejais, kai ieškovas remiasi keliais apskaičiavimo būdais, pirmiausia naudojamas tas metodas, kurį nurodo pats nukentėjusysis, tačiau jei dėl tam tikrų priežasčių juo neįmanoma remtis, parenkamas kitas. Tais atvejais, kai pažeidimą padarė keletą asmenų, tai pasirinkimo teisę nukentėjusysis turi kiekvieno pažeidėjo atžvilgiu.

Tokių nuostolių apskaičiavimo metodų taikymas išplaukia iš būtinybės apsaugoti asmenines neturtines teises. Objektivus nuostolių apskaičiavimo metodas visad remiasi priklausomybės ryšiu tarp nukentėjusiojo pajamų praradimo ir sumų, gautų pažeidėjo

¹⁰⁸ ¹⁰⁸ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 970.

¹⁰⁹ VokNKĮ 4 str. 9 d., 17 str.

¹¹⁰ Vokietijos CK 249 str.

¹¹¹ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 978-983.

licencijos mokesčio sutaupymo sąskaita ar tiesiog dėl pažeidimo gautų pajamų. Tokių metodų taikymo tikslas – teisingas ir atitinkamas interesų subalansavimas¹¹².

Pirmas metodas neturi jokių ypatumų, taikomas bendras Vokietijos CK 249 str. Antras metodas – licencijos analogija. Teisės turėtojas, skaičiuojant nuostolius pagal šį metodą, atsižvelgia, ką jis turėtų, jei būtų naudojamas teise turint jo sutikimą. Nuostolių apskaičiavimo metodas pagal licencijos analogiją prilyginamas nepagrįstam praturtėjimui. Šis metodas palengvina nuostolių apskaičiavimą ir todėl yra plačiai taikomas. Šiuo atveju nereikia įrodinėti nuostolių dydžio. Pažeidėjas turi sumokėti nukentėjusiajam tokią sumą, kurią jis būtų sumokėjęs, jei teise būtų pasinaudojęs teisėtai. Sąžiningos konkurencijos teisėje šį metodą galime pritaikyti ne visiems pažeidimams. Trečiasis nuostolių apskaičiavimo metodas yra pažeidėjo gauto pelno išreikalavimas. Remiantis sąžiningumo principu būtų neteisinga pažeidėjui palikti tai, ką jis gavo pažeidimo dėka. Skaičiuojant nuostolius pagal šį metodą remiamasi taisykle, kad nukentėjusysis būtų gavęs tokias pat pajamas, kaip ir pažeidėjas, jei nebūtų pažeidimo. Nukentėjusysis, remiantis Vokietijos CK 287 str. turi įrodyti, kad pažeidimas ir dėl jo atsiradę nuostoliai ir pažeidėjo gautos pajamos yra susiję priežastiniu ryšiu. Tik tokios pajamos gali būti išreikalautos. Pažeidėjo pelnas, kuris gali tapti tokio reikalavimo dalyku, dažnai yra skaičiuojamas remiantis nuostoliais, kuriuos patyrė nukentėjusysis dėl nesudarytų sutarčių. Tačiau taikant šį metodą būtina įvertinti pažeidimo intensyvumą, jo proporcingumą gautoms pajamoms. Turi būti įvertinta, kiek neteisėti veiksmai sąlygojo kitus asmenis sudaryti sutartis bei kokiais veiksniais, vadovaujasi vidutinis vartotojas sudarydamas sutartis. Ir tik atlikus tokią analizę konstatuoti, ar visos ar dalis pajamų buvo gautos dėl padaryto pažeidimo¹¹³.

3.2.4. Reikalavimas pripažinti pažeidimo neteisėtumą

Remiantis ŠveicNKĮ 9 str. 1 d. (c) p. įstatymų leidėjas suteikia teisę pareikšti reikalavimą pripažinti pažeidimo neteisėtumą. Tačiau tokia teise asmuo gali pasinaudoti tik tuo atveju, jei neigiamos pažeidimo pasekmės veikia plačiai. Šiuo reikalavimu galima pasinaudoti, jei dėl pažeidimo ieškovas gali patirti neigiamų pasekmių, t.y. atsiranda grėsmė jo teisinės padėties stabilumui bei tikrumui. Taigi šio reikalavimo pagrindinė funkcija – atitinkamo elgesio, bei iš

¹¹² OHLY, Ansgar. Schadenersatzansprüche wegen Rufschädigung und Verwässerung im Marken- und Lauterkeitsrecht. *GRUR*, 2007, Heft 11, p. 926-935.

¹¹³ *Ibid.*

jo išplaukiančio trečiųjų asmenų klaidingos nuomonės apie ieškovą korekcija, .t.y. ekonominės pagarbos tarp konkurentų atstatymas. Ieškovas, be abejonės nors tai tiesiogiai nenumato ŠveicNKĮ, gali kreiptis į teismą ne tik, dėl pažeidimo pripažinimo neteisėtu, bet ir atvirksčiai – reikalaujamas pripažinti, kad tam tikras elgesys yra teisėtas¹¹⁴. Panašų reikalavimą įtvirtina įstatymų leidėjas KonkĮ 17 str. 1 d. 3 p.¹¹⁵

3.2.5. Neteisėtais veiksmais gauto pelno konfiskavimas

Neteisėtais veiksmais gauto pelno konfiskavimo reikalavimas laikomas viena iš VokNKĮ naujovių. VokNKĮ 10 str. numatyta, kad organizacijos, numatytos VokNKĮ 8 str. 3 d. 2-4 p. turi teisę kreiptis su reikalavimu išreikalauti ūkio subjekto gautą pelną, jei jis jį gavo tyčia pažeisdamas VokNKĮ 3 str. ir taip pažeidė didelės dalies pirkėjų interesus. Išreikalautos pinigų sumos keliauja į valstybės biudžetą.

Neteisėtais veiksmais gauto pelno išreikalavimas išplečia iki šiol taikomus civilinės teisės gynimo būdus dėl sunkaus sąžiningos konkurencijos teisės pažeidimo bei kartu užpildo apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos spragas. Gali pasitaikyti atvejų, kai ūkio subjektas padaro sunkų pažeidimą, tačiau nukentėjusieji nežino, kad tokiais veiksmais yra pažeisti jų interesai, arba žinodami, nenori imti priemonių ginti savo interesus, bijodami procesinių išlaidų rizikos. Taip pat ir kitais atvejais, kai negali būti pareikštas reikalavimas atlyginti žalą, kadangi nėra pažeidžiami konkurentų interesai, o kiti reikalavimai, kaip pavyzdžiui reikalavimas susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, negali būti taikomi, gali susiklostyti situacija, kad neteisėtais veiksmais gautas pelnas liks pažeidėjo žinioje. Tam, kad išvengtų tokių problemų, įstatymo leidėjas įtvirtino reikalavimą konfiskuoti pelną, gautą neteisėtais veiksmais¹¹⁶.

Įstatymo leidėjas tokią teisę suteikė tik konkrečioms organizacijoms ar susivienijimams, kurie kolektyviai gina tam tikrų asmenų grupių interesus (pavyzdžiui, vartotojų, prekybininkų ir kt. susivienijimai). Įstatyme nenumatyta tokia teisė atskiriems subjektams ar vartotojams. Tokia pozicija įstatymo leidėjas grindžia tuo, kad būtent tokia

¹¹⁴ PEDRAZZINI, Mario M.; PEDRAZZINI, Federicco A. *Unlauterer Wettbewerb UWG*. 2 Auflage. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2002, p. 233-236.

¹¹⁵ KonkĮ 17 str.1 d. 3 p.: „įpareigojimo paskelbti vieną ar kelis konkretaus turinio ir formos pareiškimus, paneigiančius anksčiau pateiktą neteisėtingą informaciją arba pateikiančius paaiškinimus dėl ūkio subjekto ar jų gaminamų prekių“, tapatybės

¹¹⁶ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 1006-1012.

tvarka bus geriau užtikrinta pažeidėjo atsakomybė. Priešingu atveju, suteikiant tokią teisę kiekvienam, teismams tektų didelę reikalavimų peržiūrėjimo našta, kyla tikimybė, kad didelė dalia reikalavimų būtų nepagrįsta, be to, sulėtėtų ekonomika, neketėtų verslo santykiai¹¹⁷. Būtina pažymėti, kad šis reikalavimas turi labiau prevencinę reikšmę. Pažeidėjas turėtų susimąstyti, kad dėl neteisėtų veiksmų gauta nauda bet koku atveju bus išreikalauta, ir tai turėtų skatinti ūkio subjektus sąžiningai konkuruoti rinkoje.

Reikalavimas konfiskuoti neteisėtais veiksmais gautą pelną nesisieja su jokia iki šiol esama reikalavimų kategorija. Tai yra reikalavimas *sui generis*. Galėtume jį lyginti su reikalavimu atlyginti žalą: abiejų reikalavimų sudėtis panaši – tyčinis VokNKĮ 3 str. pažeidimas, tačiau skiriasi šių reikalavimų tikslas bei pasekmės – reikalavimas konfiskuoti pelną nėra kompensacinio pobūdžio, jo tikslas nėra interesų subalansavimas. Atvirkščiai reikalavimas konfiskuoti pelną savo pasekmėm panašus į reikalavimą dėl nepagrįsto praturtėjimo, kadangi abu orientuoti į neteisėtai gauto turto, piniginių lėšų grąžinimą, tačiau skiriasi šiems reikalavimams įgyvendinti keliamos sąlygos – reikalavimui konfiskuoti neteisėtais veiksmais gautą pelną įgyvendinti, pažeidimas turi būti padarytas tyčia, o reikalavimui dėl nepagrįsto praturtėjimo – nepriklausomai nuo kaltės¹¹⁸.

Šio reikalavimo įgyvendinimo sąlygos: a) tyčinis VokNKĮ 3 str. pažeidimas; b) pelno gavimas; laikoma, kad ši sąlyga yra išpildyta, kai ūkio subjekto finansinė padėtis pagerėja dėl padaryto pažeidimo. Gautas pelnas bei pažeidimas turi būti susieti priežastiniu ryšiu. Tiks tas pelnas, kuris buvo pažeidimo pasekmė gali būti konfiskuotas. Todėl kiekviena situacija turi būti vertinama individualiai; c) didelės dalies pirkėjų interesų pažeidimas – konfiskuotas gali būti tik tas pelnas, kuris gautas pažeidus didelės dalies pirkėjų interesus. Būtina skirti pelną, gautą pažeidžiant konkurentų interesus. Tokiais atvejais konkurentai turi kitus, jau darbe aptartus gynybos būdus.

Šio straipsnio prasme pirkėjų interesų pažeidimas yra suprantamas, kai ūkio subjekto gautas pelnas tiesiogiai sukelia pirkėjų turto sumažėjimą. Būtina pažymėti, kad į šio straipsnio reguliavimo sritį nepatenka kiti pirkėjų interesai¹¹⁹.

Reikalavimas konfiskuoti neteisėtais veiksmais gautą pelną yra orientuotas į didelės dalies pirkėjų ekonominės padėties pablogėjimą dėl padaryto pažeidimo. Pirkėjas šio

¹¹⁷ Wimmer-Leonhardt, Susanne. UWG- Reform und Gewinnabschöpfungsanspruch oder „Die Wiederkehr der Drachen“. *GRUR*, 2004, Heft 1, p. 12-20.

¹¹⁸ KÖHLER, Helmut; BORNKAMM, Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008, p. 1008-1009.

¹¹⁹ *Ibid.*

straipsnio prasme yra laikomas ne tik vartotojas, bet ir kiti ūkio subjekto rinkos partneriai. „Didelės dalies pirkėjų interesų pažeidimas“ reikalavimas reiškia, kad reikalavimui įgyvendinti neužtenka pavienio pirkėjo turto sumažėjimo, tačiau įstatymas nenurodo konkretaus skaičiaus. Aišku tik viena, kad kalbama apie didelį asmenų ratą.

Įrodinėjimo našta atitenka tokį reikalavimą pareiškusiai organizacijai. Sprendžiant gauto pelno dydžio klausimą, ieškovui suteikiamos pagalbines priemonės, t.y. teisė pareikšti reikalavimą suteikti informaciją bei pateikti ataskaitą.

Apibendrinant, galime daryti išvadą, kad Vokietijoje įstatymų leidėjas, siekdamas pabrėžti nesąžiningos konkurencijos veiksų pavojingumą, tiesiogiai įstatyme įtvirtino ūkio subjektams bei vartotojams suteikiamas gynybos priemones, norėdamas tokiu būdu užtikrinti greitą bei efektyvią interesų apsaugą.

3.3. Institucijos, turinčios teisę spręsti ginčus, kylančius iš nesąžiningos konkurencijos teisinių santykių

Lietuvoje ginčus, kylančius iš apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės srities, remiantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 15 str. 1 d.1 p.¹²⁰, nagrinėja administraciniai teismai. Kai pirmos instancijos bylą nagrinėja atitinkamas apygardos administracinis teismas. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra apeliacinė instancija byloms, kurias išnagrinėjo apygardų administraciniai teismai kaip pirmosios instancijos teismai.

Vokietijoje pagal VokNKĮ 13 str. 1 d. visus ginčus nagrinėja žemės teismas (vok. – *Landgericht*). Tais atvejais, kai administraciniame vienete yra keli žemės teismai, to regiono valdžia turi teisę vieną iš jų numatyti, kaip specializuotą, t.y. tik nesąžiningos konkurencijos ginčams skirtą teismą, jeigu tai padėtų užtikrinti vieningą teismų praktiką šioje srityje.

Lietuvoje remiantis KonkĮ 17 str. 4 d. bei KonkĮ 18, 19 str. ne tik teismai, bet ir Konkurencijos taryba (toliau KT) gali tirti nesąžiningos konkurencijos veiksmus bei taikyti už jų padarymą sankcijas. Būtina atkreipti dėmesį, kad tokią pareigą KT iškyla tik tais atvejais, jeigu šie veiksmai pažeidžia daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesus. Pažymėtina, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo gali būti pareikštas tik teismui. Kreiptis į KT gali ne tik pavieniai ūkio subjektai, bet ir taip pat ūkio subjektų ar vartotojų interesams atstovaujančios organizacijos, valstybės valdymo bei savivaldos institucijos. Iniciatyvos teisę

¹²⁰ Valstybės žinios, 1999, Nr. 13-308.

pradėti tyrimą turi ir pati KT. KT įgalinimai bei tyrimo eiga bei galimos taikyti sankcijos yra numatytos KonkĮ bei Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatyme.

Vokietija, kaip ir Lietuva turi panašią ikiteisminę instituciją (vok. – *Wettbewerbszentrale*), kurios užduotis nagrinėti skundus, tirti jos kompetencijai priklausančius konkurencijos, apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos klausimus. Teisinis tokios institucijos veiklos pagrindas yra VokNKĮ 8 str. 3 d. 2 p. bei Vokietijos federacinio įstatymo dėl konkurencijos ribojimų (vok. – *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen*) 33 str. 2 d. nuostatos, numatančios teisę minėtose straipsniuose išvardintoms organizacijoms, susivienijimams, asociacijoms pareikšti grupės ieškinį dėl savo narių teisių ar viešojo intereso gynybos. *Wettbewerbszentrale* nėra tam tikros visuomenės grupės interesų atstovavimo organizacija. Ji neatstovauja atskiroms ekonominėms sritims bei nėra verslo subjektų organizacija. Šią instituciją tiksliau būtų apibūdinti, kaip kontrolės instituciją, kurios tikslas saugoti sąžiningą konkurenciją visuomenės interesų labui. Be minėtos ieškinio pareiškimo teisės *Wettbewerbszentrale* užduotys yra taip pat rinkos tyrimas, teisinės konsultacijos, informacijos teikimas, aktų įgyvendinimas. Šiais ir kitais veiksmais minėta institucija turi prisidėti prie sąžiningos komercinės veiklos bei neiškraipytos ekonominės konkurencijos užtikrinimo. Nors įstatymų leidėjas suteikė šiai institucijai teisę teisme pareikšti reikalavimą susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, pašalinti teises pažeidžiančius veiksmus, reikalauti konfiskuoti neteisėtais veiksmais gauta pelną, šios organizacijos pirminis tikslas išspręsti situaciją neteisminiu būdu¹²¹.

Dažniausiai *Wettbewerbszentrale* tyrimą atlieka gavus skundą, tačiau kaip ir Lietuvoje KT, tai ir Vokietijoje ši institucija gali pradėti tyrimą savo iniciatyva. Esminis skirtumas tarp šių organizacijų yra tas, kad Vokietijoje *Wettbewerbszentrale* negali taikyti sankcijų, t.y. visais atvejais turi būti kreipiamasi į teismą. *Wettbewerbszentrale* atlikusi tyrimą, ir nepavykus susitarti ikiteisminiu būdu, savo vardu kreipiasi į teismą pareikšdama savo manymu tinkamą reikalavimą. Ši tarnyba negali būti apklausama dėl skundo iniciatoriaus tapatybės, bei nėra priklausoma nuo tokį skundą pateikusio subjekto nurodymų. Ji pati sprendžia dėl apsaugos nuo konkrečių nesąžiningų veiksmų įgyvendinimo.

Šveicarijoje nerandame tokios vieningos institucijos atitiktens. Remiantis Šveicarijos kartelių įstatymu yra sukurta konkurencijos komisija (vok.– *Wettbewerbskommission* – *WEKO*), kuri sprendžia visus su draudžiamais susitarimais, piktnaudžiavimu dominuojančia

¹²¹ Vokietijos konkurencijos tarybos internetinis puslapis. Prieiga per internetą: <http://www.wettbewerszentrale.de>.

padėti susijusius klausimus. Reklamos teisėtumo klausimams yra įsteigta Šveicarijos sąžiningos konkurencijos komisija (vok. – *Schweizerische Lauterkeitskommission* – *SLK*). Ši komisija yra pagrindinis Šveicarijos reklamos, naudojamos informacinių technologijų pagalba, fondo (vok. – *Stiftung der Schweizer Werbung für die Lauterkeit in der kommerziellen Kommunikation*) organas. Minėtam fondui priklauso didelis skaičius organizacijų, susijusių su reklama¹²². Šveicarijos sąžiningos konkurencijos komisija savo veikloje vadovaujasi ne tik savo nuostatomis, bet ir ŠveicNKĮ bei kitais specialiais įstatymais, jei to reikalauja atliekamas tyrimas. Šios komisijos sprendimas neturi privalomosios galios valstybės teismams, tačiau yra laikomas, kaip pirminis elgesio neteisėtumo/teisėtumo įrodymas. Kaip tokios komisijos sankcijos gali būti laikomi įpareigojimai susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, tam tikro elgesio patarimai, pavyzdžiui patarimas organizacijai atsisakyti savo nario, kuris pažeidžia teisėtos reklamos sąlygas. Komisija gali viešai paskelbti pažeidėjų vardus, pavadinimus, gali įpareigoti visuomenės informavimo priemones nebeskleisti neteisėtomis pripažintų reklamų. Tačiau akivaizdu, kad čia turimos omenyje netiesioginės sankcijos.

Remiantis ŠveicNKĮ 10 str. 2 d. (b) p. tokia komisija turi galimybę pareikšti civilinį ieškinį¹²³.

Apibendrinant galime daryti išvadą, kad visose nagrinėjamose valstybėse egzistuoja panaši ginčų, kylančių iš nesąžiningų konkurencijos veiksmų, sistema. Yra įsteigtos tam tikros ikiteisminės institucijos. Tačiau šių institucijų kompetencijų ribos yra skirtingos. Vienos tarnauja, kaip pagalbinės, patariamąsios institucijos, kurių tikslas nustatyti elgesio teisėtumą ar neteisėtumą, tačiau pačios jokių sankcijų taikyti negali, kitos – sprendžia ginčą iš esmės, pritaiko sankcijas, tačiau jų sprendimai gali būti apskūsti atitinkamiems teismams.

¹²² Šveicarijos konkurencijos komisijos internetinis puslapis. Prieiga per internetą: <http://www.lauterkeit.ch>.

¹²³ PEDRAZZINI, Mario M.; PEDRAZZINI, Federicco A. *Unlauterer Wettbewerb UWG*. 2 Auflage. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2002, p. 29-30.

IŠVADOS

1. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos institutas susiformavo XIX amžiaus pabaigoje. Prieš įsigaliojant specialioms įstatymams, tiek Šveicarijoje, tiek Vokietijoje siekiant uždrausti tokius veiksmus, buvo remtasi deliktų teisės normomis. Tačiau sudėtingėjant komerciniams santykiams, tos normos tapo nepakankamos, jų taikymo apimtis tapo ribota ir negalinti užtikrinti sąžiningos konkurencijos buvimo. Deliktų teisės normos saugojo tik tam tikrą subjektų ratą, o būtent konkurentų interesus. Tuo tarpu konkurencijos laisvės pažeidimas ar žalos vartotojams padarymas nebuvo laikomas pažeidimu. Tokia padėtis sąlygojo specialių įstatymų priėmimą bei vartotojų, konkurentų bei visuomenės interesų apsaugos, kaip tikslo išskėlimą.
2. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vienodinimas tarptautiniu mastu buvo veiksmingas tik pradiniam etape, kol valstybių suteikiama apsauga buvo elementari arba valstybės apskritai nenumatė jokios apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos. Tokiu atveju valstybės galėjo vadovautis Paryžiaus konvencijos nuostatomis, kaip apsaugos standarto pavyzdžiu. Vėliau priimti tarptautiniai dokumentai bandė išplėsti apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos reglamentavimo sritį. Tačiau nei TRIPS sutartis, nei Pavyzdinės nuostatos, kuriose, palyginti su kitais dokumentais, apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos reguliuojama plačiausiai, neužtikrino reikiamo apsaugos lygio. Atskirose valstybėse ši teisės sritis yra išvystyta taip, kad minimi dokumentai jau nebeveikia tokio didelio vaidmens vienodinimo procese. Rezultatyvesnis apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos vienodinimas vyko Bendrijos mastu. Pradiniam etape ši sritis buvo harmonizuojama netiesiogiai per kitas teisės sritis, tokias kaip pavyzdžiui vartotojų interesų apsaugą. Didele dalimi prie Bendrijos nesąžiningos konkurencijos kūrimo prisidėjo Direktyva dėl nesąžiningos komercinės praktikos. Tačiau ir šiuo atveju, pagrindinis dėmesys skiriamas vartotojų interesų apsaugai. Todėl galime daryti išvadą, kad vienodinimo procesas Bendrijos mastu taip pat nėra išbaigtas.
3. Nesąžiningos konkurencijos apsaugos objektas yra sąžininga, neiškraipyta konkurencija, kaip tokia. Tik užtikrinus tokios konkurencijos egzistavimą rinkoje, bus apsaugoti vartotojų, konkurentų bei visuomenės interesai. Nors nagrinėjamų valstybių apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės ištakos bei tikslai yra panašūs, kiekviena valstybė atsižvelgiant į jos teisės tradicijas turi tam tikrų ypatumų.

Vokietijoje ir Šveicarijoje nesąžininga konkurencija reguliuojama atskiro įstatymo, suteikiant daugiau dėmesio sąvokų aiškinimui, pačios nesąžiningos konkurencijos kaip tokios apibrėžimui, gynimosi būdams pateikti. Vokietijos įstatymų leidėjas, siekdamas pabrėžti nesąžiningos konkurencijos žalingumą, įstatyme numatė išsamesnį pavyzdinių nesąžiningos konkurencijos veiksmų sąrašą. Taip pat numatė sutrumpintus ieškinio senaties terminus bei detalai aptarė galimas gynybos priemones. Lietuvoje priešingai – neturime vieningo įstatymo. Nesąžiningos konkurencijos nuostatos aptinkamos Konkurencijos įstatyme, Reklamos įstatyme bei kituose vartotojų interesams ginti skirtuose teisės aktuose. Toks nenuoseklumas gali trukdyti tinkamai taikyti nesąžiningos konkurencijos institutą bei efektyviai naudotis gynybos priemonėmis.

4. Apsaugos nuo nesąžiningos konkurencijos teisės sritis yra savarankiška. Nors gali pasitaikyti atveju, kai tam tikros teisės sritis persipina, (dažniausiai tokios situacijos pasitaiko kalbant apie intelektinės nuosavybės teisę ir jos santykį su nesąžininga konkurencija) nereiktų jų tapatinti. Būtina atsižvelgti į šių institutų suteikiamos apsaugos esmę ir teisinę prigimtį. Neturėtų klaidinti taip pat ir tai, kad Lietuvoje nesąžininga konkurencija reguliuojama tuo pačiu įstatymu, kaip ir konkurencijos teisė. Nors šios teisės sritys siekia tų pačių tikslų, tačiau jų siekiama skirtingomis priemonėmis.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminiai teisės aktai

Europos Bendrijos ir tarptautiniai teisės aktai

1. 1957-03-25 Europos Bendrijos steigimo sutartis (Valstybės žinios, 2004, Nr. 2-2);
2. 2006-12-12 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos (OL 2006 L 376, p. 21);
3. 2005-05-11 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos verslo įmonių komercinės praktikos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje, pakeičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB ir 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 (OL 2005 L 149, p.22);
4. 2003-05-26 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/33/EB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių tabako produktų reklamą ir rėmimą, suderinimo (OL 2003 L 52, p. 16);
5. 2000-03-20 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su maisto produktų ženkliniu, pateikimu ir reklamavimu, derinimo (OL 2000 L 109, p. 29);
6. 2000-06-08 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (OL 2000 L 178/1, p. 1);
7. 1998-05-19 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/27/EB dėl draudimų ginant vartotojų interesus (OL 1998 L 166, p. 51);
8. 1997-10-06 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/55/EB, iš dalies pakeičianti Direktyvą 84/450/EEB dėl klaidinančios reklamos, kad būtų įtraukta lyginamoji reklama (OL 1997 L 290, p. 18);
9. 1997-05-20 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis (OL 1997 L 144, p. 19);

10. 1995-10-24 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL 1995 L 281, p. 31);
11. 1992-03-31 Tarybos direktyva 92/28/EEB dėl žmonėms skirtų vaistų reklamos (OL 1992 L 113, p. 13);
12. 1989-10-03 Tarybos direktyva 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo (OL 1992 L 298, p. 23);
13. 1984-09-10 Tarybos direktyvos 84/450/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų dėl klaidinančios reklamos suderinimo (OL 1984 L 250, p. 17);
14. 1994 m. Sutartis dėl su prekyba susijusių intelektualinės nuosavybės teisių aspektų. Priedas 1C prie 1994-04-15 pasaulio prekybos organizacijos stiegimo sutarties (Valstybės žinios, 2001, Nr. 46-1620);
15. 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės apsaugos (Valstybės žinios, 1996, Nr. 75-1796);

Lietuvos Respublikos teisės aktai

16. Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (Valstybės žinios, 2008, Nr. 6-212);
17. Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262);
18. Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1937);
19. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856);
20. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 1999, Nr. 13-308);

Šveicarijos Konfederacijos teisės aktai

21. 1986 m. Šveicarijos federalinis įstatymas prieš nesąžiningą konkurenciją (vok. – *Bundesgesetz vom 19. Dezember 1986 gegen den unlauteren Wettbewerb*; AS 1988

- 223) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-24]. Prieiga per internetą <<http://www.admin.ch/ch/d/sr/c241.html>>;
22. 1990 m. Šveicarijos federalinis vartotojų informavimo įstatymas (vok. – *Bundesgesetz vom 5. Oktober 1990 über die Information der Konsumentinnen und Konsumenten*; AS 1992 910) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-24]. Prieiga per internetą <http://www.admin.ch/ch/d/sr/c944_0.html>;
23. 1943 m. Šveicarijos federalinis įstatymas prieš nesąžiningą konkurenciją (vok. – *Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb*);
24. 1907 m. Šveicarijos federalinis civilinis kodeksas (vok. – *Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907*; AS 24 233) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-24]. Prieiga per internetą <<http://www.admin.ch/ch/d/sr/c210.html>>;
25. 1995 m. Šveicarijos federalinis kartelių bei kitų konkurencijos ribojimų įstatymas (vok. – *Bundesgesetz vom 6. Oktober 1995 über Kartelle und andere Wettbewerbsbeschränkungen*; AS 1996 546) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-24]. Prieiga per internetą <<http://www.admin.ch/ch/d/sr/c251.html>>;

Vokietijos Federacinės Respublikos teisės aktai

26. 2004 m. Vokietijos federalinis įstatymas prieš nesąžiningą konkurenciją (vok. – *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb vom 3. Juli 2004*; BGBl. I S. 1414) (su pakeitimais bei papildymais);
27. Vokietijos civilinis kodeksas (vok. – *Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002*; BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738) (su pakeitimais ir papildymais);
28. Vokietijos federalinis įstatymas prieš konkurencijos ribojimus (vok. – *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen vom 15. Juli 2005*; BGBl. I S. 2114) (su pakeitimais ir papildymais);

Specialioji literatūra

29. BAUDENBACHER, Carl. *Lauterkeitsrecht. Kommentar Zum Gesetz den unlauteren Wettbewerb (UWG)*. Basel, Genf München: Helbing & Lichtenhahn, 2001;

30. BAUDENBACHER, Carl. Die Revision des schweizerisches UWG- Bemerkungen zum Entwurf der Expertenkommission. *GRUR Int.*, 1981, Heft 3, p. 162-169;
31. BAUDENBACHER, Carl. Probleme der Rechtsverfolgung im schweizerischen Recht des unlauteren Wettbewerbs. *GRUR Int.*, 1980, Heft 6, p. 334-350;
32. DOEPNER, Ulf. Unlauterer Wettbewerb durch Rechtsbruch – Quo vadis? *GRUR*, 2003, Heft 10, p. 826-832;
33. GUBLER, Andreas. *Der Ausstattungsschutz nach UWG*. Bern: Verlag Stämpfli & CIE AG, 1991;
34. HENNIG-BODEWIG, Frauke. Das neue Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb. *GRUR*, 2004, Heft 9, p. 713-720;
35. HENNIG, Piper; OHLY, Ansgar. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb mit Preisangabenverordnung Kommentar*. 4 Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2006 [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-02-19]. Prieiga per internetą: <<http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/PiOhKoUWG/Buch/cont/PiOhKoUWG.Buch.Titel.htm>>;
36. JAKUTAVIČIUS, Marius. Nesąžiningos konkurencijos teisė: koncepcijų ir doktrinos įvairovė užsienio valstybėse. *Teisė*, 2008, nr. 66 (2), p. 44-57;
37. JAKUTAVIČIUS, Marius. Tarptautinis nesąžiningos konkurencijos teisės vienodinimas. *Teisė*, 2008, nr. 67, p. 76-89;
38. JAKUTAVIČIUS, Marius. *Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos: produktų imitavimo atvejai*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008;
39. KÖHLER, Helmut; BORNKAMM Joachim; HEFERMEHL Wolfgang. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, Kommentar*. 26 Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2008;
40. KÖHLER, Helmut. Das Verhältnis des Wettbewerbsrechts zum Recht des geistigen Eigentums – Zur Notwendigkeit einer Neubestimmung auf Grund der Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken. *GRUR*, 2007, Heft 7, p. 549-554;
41. KÖHLER, Helmut. Der Rechtsbruchtatbestand im neuen UWG // *GRUR*, 2004, Heft 5, p. 382-389;
42. KÖHLER, Helmut. Die „Bagatellklausel“ in § 3 UWG. *GRUR*, 2005, Heft 1, p. 2-9;
43. KÖHLER, Helmut. UWG-Reform und Verbraucherschutz. *GRUR*, 2003, Heft 4, p. 266-272;

44. KÖHLER, Helmut. Wettbewerbsverstoß durch rechtswidrigen Marktzutritt? *GRUR*, 2001, Heft 9, p. 778-782.
45. KÖHLER, Helmut. Zur Umsetzung der Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken. *GRUR*, 2005, Heft 10, p. 794-802;
46. LETTL, Tobias. Der Schutz der Verbraucher nach der UWG-Reform. *GRUR*, 2004, Heft 6, p. 450-461;
47. MÜLLER, Jürg. *Schweizerisches Immaterialgüter- und Wettbewerbsrecht*. 2.Auflage. Basel, Frankfurt am Main: Helbig & Lichtenhahn, 1998;
48. OHLY, Ansgar. Das neue UWG- mehr Freiheit für Wettbewerb? *GRUR*, 2004, Heft 11, p. 889-900;
49. OHLY, Ansgar. Schadensersatzansprüche wegen Rufschädigung und Verwässerung im Marken- und Lauterkeitsrecht. *GRUR*, 2007, Heft 11, p. 926-935;
50. OPPERMANN, Bernd; MÜLLER; Sandra. Wie verbraucherfreundlich muss das neue UWG sein? – Eine Synopse lauterkeitsrechtlicher Instrumente. *GRUR*, 2005, Heft 4, p. 281-289;
51. PEDRAZZINI Mario M.; PEDRAZZINI Federico A. *Unlauterer Wettbewerb UWG*. 2 Auflage. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2002;
52. SUTTER, Guido. *Das Lockvogelverbot im UWG (Art. 3 lit f)*. Bern, Stuttgart, Wien: Verlag Paul Haupt, 1993;
53. WIMMER-LEONHARDT, Susanne. UWG – Reform und Gewinnabschöpfungsanspruch oder : Die Wiederkehr der Drachen”. *GRUR*, 2004, Heft 1, p.13-20;

Kita medžiaga

54. Šveicarijos konkurencijos komisijos internetinis puslapis. [Žiūrėta 2009-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.lauterkeit.ch>>;
55. Vokietijos konkurencijos tarybos internetinis puslapis. [Žiūrėta 2009-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.wettbewerszentrale.de>>.

SANTRAUKA

Istoriškai pradinis impulsas nesąžiningos konkurencijos teisei plėtotis buvo poreikis apginti ūkio subjektų interesus. Tačiau vystantis ekonomikai, toks siauras nesąžiningos konkurencijos teisės supratimas nebeatitiko rinkos sąlygų, todėl palaipsniui nagrinėjamų valstybių specialiuose įstatymuose, kaip pagrindinis šių teisės aktų tikslas buvo nurodytas ne tik konkurentų, bet ir vartotojų ir visuomenės interesų apsaugos užtikrinimas.

Šios srities teisės vienodinimas tarptautiniu mastu nėra rezultatyvus, tarptautiniuose dokumentuose apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos reguliuojama labai paviršutiniškai. EB mastu harmonizavimas vyko sparčiau, ir yra priimta eilė direktyvų, kurių pagrindinis tikslas buvo kitų sektorių reguliavimas, tačiau netiesiogiai buvo prisidedama prie bendros nesąžiningos konkurencijos teisės kūrimo. Ypačingai prie to prisidėjo 2005 m. Direktyva dėl nesąžiningos komercinės praktikos. Tačiau, atsižvelgiant į galias kai kurių valstybių teises šios srities tradicijas, istorines bei ekonomines raidos aplinkybes visišką vienodinimą nepavyko.

Nors nesąžiningos konkurencijos teisės ištakos ir pagrindinis tikslas nagrinėjamose valstybėse buvo iš esmės tapatūs, tačiau ši sritis buvo plėtojama skirtingai. Vokietijoje ir Šveicarijoje buvo priimti atskiri įstatymai, Lietuvoje turime Konkurencijos įstatymo III skyrių bei kitus specialius įstatymus (skirtus reklamai ir vartotojų apsaugai), kuriuose randame nuostatų, užtikrinančių sąžiningą konkurenciją.

Būtina pastebėti, kad nepaisant to, kad nagrinėjamose valstybėse nesąžiningos konkurencijos nuostatos yra panašios, kiekviena valstybė turi savo ypatumų, todėl darbe didesnis dėmesys skiriamas jų analizei.

ZUSAMMENFASSUNG

GRUNDLAGEN DES SCHUTZES GEGEN DEN UNLAUTEREN WETTBEWERB CONCEPTIONAL BASICS OF UNFAIR COMPETITION

Der erste historische Impuls für die Entwicklung des unlauteren Wettbewerbs waren die Bemühungen einen Schutz der Marktpartnerinteressen zu gewährleisten. Aufgrund der raschen wirtschaftlichen Entwicklung entsprach die Definition des unlauteren Wettbewerbs langfristig nicht mehr den anspruchsvollen marktwirtschaftlichen Konditionen. In Folge dessen entwickelte sich in speziellen Gesetzen bestimmter Länder Schutzzwecktrias. Das neue Wettbewerbsrecht soll nicht nur das Individualinteresse der Mitbewerber, sondern auch das Interesse der Verbraucher und der Allgemeinheit schützen.

Die internationale Harmonisierung des Wettbewerbsrechts war ergebnislos. Das Wettbewerbsrecht wurde in verschiedenen internationalen Abkommen oberflächlich geregelt. Auf der Ebene der Europäischen Gemeinschaft war dieser Prozess allerdings intensiver. Der Erlass der Richtlinien (besonders die 2005/29/EG Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken), deren erster Zweck Regulierung anderer Bereiche war, führt mittelbar zur Harmonisierung dieses Rechtsgebietes.

Obwohl der Zweck und Ziel des unlauteren Wettbewerbsrechts in den zu betrachtenden Ländern ähnlich war, hat sich dieser Bereich unterschiedlich entwickelt. In Deutschland und der Schweiz ist das Lauterkeitsrecht in selbständigen Gesetzen geregelt. In Litauen gibt es ein einheitliches Wettbewerbsgesetz, in dem Kartellrecht und unlauterer Wettbewerb zusammen gelten. Zu dem Wettbewerbsgesetz gibt es noch andere Bestimmungen in speziellen Fällen, die mittelbar auch unlauteren Wettbewerb regeln.

Obwohl in Litauen, der Schweiz und Deutschland die Regelung des Wettbewerbsrechts fast gleich ist, hat jeder Staat seine Besonderheiten. Deshalb wird in dieser Arbeit die Aufmerksamkeit auf die Analyse dieser Besonderheiten gelenkt.